Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hээ гарана. | № 188 (17911) | 1988 оной августын 16, вторник | Сэн 3 мүн.

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДТЭ

«Ажалшадай политическэ ба экономическа hуралсалай системые хубилган шэнэдхэхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоолые бэелүүлхэ талаар Ульяновска областиин партийна органуудай хүдэлмэри тухай асуудал КПСС-эй ЦК хаража үзэбэ.

Коммунистнуудые үзэл сурталай-теоретическэ талаар хатуужуулха, кадрнуудта экономическа бэлэдхэл олгохо талаар Ульяновска областиин партийна комитедүүд тодорхой хүдэлмэри ябуулна гээд баталан абтаhан тогтоол соо заагдана. КПСС-эй обком, горкомууд ба райкомууд, олохон партийна эхин организацинууд политическэ болон экономическа hуралсал hайжаруулха талаар хэмжээ ябуулгануудай комплексно түсэбүдые зохёогоод бэелүүлнэ. Энэ хүдэлмэрие партийна комитедүүдэй нэгэдэхи секретарьнар толгойлно. Пропагандистнуудай аттестаци үнгэргэгдэнэ. hуралсалые хубилган шэнэдхэлгын ябаса пленумүүд, партийн обком, горкомуудай болон райкомуудай бюронууд дээрэ хаража үзэгдэдэг.

hуралсалай удха шухала шэнжэтэй болоо. Хубилган шэнэдхэлгын теориин ба политикын асуудалнууд гол түлэб хаража үзэгдэнэ. Ленинэй үзэл сурталай угай баялигуудые зохёохы ёноор ,шудалха заншал хүгжөөгдэнэ. Октябриин hүүлээр В. И. Ленинэй бэшэhэн статьянууд ба бэшэгүүд, КПСС-эй шэнэ харааг шугам бэелүүлгэдэ тэдэнэй удха шанар хаа хаанагүй зүбшэн хэлсэгдэhэн байгаа. hуралсалда демократи нэбтэрүүлхэ талаар КПСС-эй ЦК-гай заабарие баримталан, тэрэнэй түхэл янзануудые курсые шэлэхэдээ, партийна организацинууд шагнагшадай эриллэ хэрэглэмжэнүүдые бүри үсэдөөр хараада абана. Хэшээлнүүдтэ үгэ булаалдаанай, hанамжануудаа нюуса далдагүйгөөр хэлэлгын оршон байдал батадхагдана, шухала асуудалнууд анхаралтайгаар зүбшэн хэлсэгдэнэ.

Эмхидхэлэй, экономическа, политическэ хэмжэнүүдтэй хамта үнэргэгдэхэдөө, марксистско-ленинскэ hуралсал хүнүүдэй эдэбхи үүсхэл дээшэлүүлгэдэ, областиин социально-экономическа хүгжэлые хурдадхалгада туhа хэнэ.

Гэхэ зуура Ульяновска областиин партийна органуудай хүдэлмэридэ яhала hайн хубилалтануудай бии байгаашье hаань, хаража үзэгдэhэн асуудалаар горитой дүтүү дунданууд ушарна гэжэ КПСС-эй Центральна Комитет зааба. Хүтэлбэриин политическэ онол арганууды шудалха арга болохо, хүн зондо үзэл сурталай нүлөө үзүүлхэ талаар марксистско-ленинскэ hуралсалай арга боломжонуудые олохон партийна комитедүүдэй хүсэд сэгнэнэгүй, зарим тэды хубилалтануудаар хизаарлана.

Хэшээлнүүдтэ заримдаа социалис байгуулалтын, түүхын, политическэ байгуулалта хүгжөөлгын, оюун ухаанай байдалай асуудалнууд гансал муу талаhаа тайлбарилагдана. Зарим коммунистнууд, хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд ба эдэбхитэд марксистска диалектикэ, партийна шэнэ документнүүдэй удхые зохёохы ёноор ойлгожо абанагүй, хуушанайхяараа нэгэл янзаар бодомжолно. Демократиин ба олондо мэдээсэлгын эрхэ байдалда хүдэлхөөр зарим хүнүүд бэлэн бэшэ. Марксизм-ленинизмын hургаалые хазагайруулха, хара амяа хараха ябадалтай тэмсэхэдэнь зариндаа эрдэм мэдээсэнь дуталдана, залан сэхэ бэшэ байна.

Область дотор олониитын экономическа ба үйлэдбэриин hуралсал холбохо асуудал тулюураар шиидхэгдэнэ. Ажахын, совет ба профсоюзай зургаануудай энэ хүдэлмэридэ ёнотойгоор оролсоогүй байhаар. Хүтэлбэриин экономическа булюу hайн онол арганууда амжалтатайгаар орохо зайлашагүй эрхэ нүхэсэл болохо кадрнуудай мэргэжэл шадабари дээшэлүүлгын удха шанарые зарим хүтэлбэрилэгшэд ойлгоногүй. Министерствэнүүд, албан зургаануд, профсоюзуудай hалбариин комитедүүд захиралтануд болон тогтоолнуудые гаргалгаар үүргээ зариндаа хизаарлана.

«Ажалшадай политическэ ба экономическа hуралсалай системые хубилган шэнэдхэхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоолые бэелүүлхын тула бүхы хэмжээнүүдые абаха хэрэгтэй гээд партиин Ульяновска обкомые, горкомууд болон райкомуудые. партийна эхин организацинуудые КПСС-эй ЦК уялгалба.

Марксистско-ленинскэ hуралсал политическэ хүтэлбэриин, олониитэдэ партийна органуудай нүлөөе шангадхалгын шухала арганудай нэгэниинь болохо эзэргэтэй. Теориие, хүсэд сэгнэхэгүй, hуралсалда хайша хэрэгээр хандаха, тэрэниие хүтэлбэрилгэдэ ёhын тэдыгэ ба албан хойрогоор хандаха ябадалда эсэс табиха хэрэгтэй. Хубилган шэнэдхэлгын орёо асуудалнуудай табигдажа байхада кадрнуудай марксистско-ленинскэ бэлэдхэлые hайжаруулха, үзэл сурталай талаар хатуу байхаар hургаха, политическэ түгэс болбосорол бүрилдүүлхэ, хүнүүдэй дунда хүмүүжүүлхы хүдэлмэри ябуулжа hургаха эрилтэ табигдана. Коммунистнуудхаа хаанагүй хубилган шэнэдхэлгын түлөө үнэн зүрхэнhөө тэмсэхэ, олониитын дунда хүдэлжэ шадаха, орёо ушар байдалда партиин хараа шугамые залан шууд аршалан хамгаалжа, үндэhэ яhанай тала бариха, социализмдэ эсэргүү элдэбэсын ааша гаргаха ябадалда, социализмын бодото түйлалтануудые бүрүү hургэхэ али болохо hэдэлгэнүүдэй шанга харюу үгэжэ шадаха эзэргэтэй.

hуралсалай олониитые идхалгын бусад хэрэгсэлнүүдэй бүтэмжэтэйгөөр шидхэлгын-эмхидхэлэй үүргые шангадхаха шухала гэжэ онсолон тэмдэглэгдэбэ. Ба олондо мэдээсэлгые хүгжөөлгын үндэhэ hуури дээрэ зохёохы хүдэлмэридэ шэглүүлэгдэhэн олониитын hанамжа бүрилдүүлхэ хэрэгтэй. Хаа хаанагүй үнэн сэхэ хүдэлмэриин хүндые батадхаха, үйлэдбэриин ёнотой шэнэ юумэ үүсхэгшэдэй ба түрүүшүүлэй сэдьхэл бодолой-политическэ нэрэ хүндые үргэхэ, мүнөөнэй эрилтын ёноор, hайн шанартайгаар ба ашаг үрэтэйгөөр ажаллаха эрилтэ хүн бүхэндэ түхөөхэ шухала.

Хэшээлнүүдтэ үгэ булаалдаанай, ондо ондоо харааг бодолнуудые сүлөөтэйгөөр сасуулжа үзэлгын онол арга үргэнөөр хэрэглэхэ, социалис ондо ондоо hанамжануудые хүгжөөхэ. Шагнагшадые диалектикын ёноор бодомжолжо, партиин политикые үндэhэ баримтатайгаар тайлбарилжа ба арсалдажа hургаха.

Партийна комитедүүд, партийна эхин организацинууд 1988-89 оной hуралсалай жэлдэ hайн шанартайгаар бэлдэхэ уялгатай. Тусхай хэшээлнүүдые үнгэргэжэ гү, али шэнэ курсануудтай зохилдуулан, КПСС-эй Бүхэсоюзна XIX конференциин документнүүдые гүнээгыгөөр шудалгада коммунистнуудай, комсомольууд дай ба партийна бэшэ эдэбхитэдэй анхаралые элсүүлхэ ёнотой. Демократическа үндэhэ hуури дээрэ политическэ болон үйлэдбэриин-экономическа hуралсалай системые бүридхэхэ. Пропагандистнуудай бүридэл hайжаруулха. Партийна, совет хүдэлмэрилэгшэдые, партийна hургуулинуудые, марксизм-ленинизмын университедүүдые, дээдэ hургуулинуудай ниитын мэргэжэлнүүдэй факультедүүдые, мэргэжэл дээшэлүүлхэ институтуудые дүүргэhэн хүнүүдые нэн түрүүн тэрэнэй бүридэлдэ оруулха. Олондо мэдээсэлгын, социально-политическэ ажабайдалда боложо байhан ехэ хубилалтануудай эрхэ байдалда ехэ юумэ мэдэдэг ба эрдэмтэй совет хүнүүдтэй хүдэлжэ шадаха шэнэ түхэлэй пропагандистые бүрилдүүлэн хүмүүжүүлхэ.

Залуушуулые хүмүүжүүлгын асуудалнуудта партийна организацинуудай анхарал хандуулагдаба. Хубүүд, басагадай политическэ hуралсал эмхидхэлгэдэ комсомолой комитедүүдтэ бодото туhаламжа үзүүлхэ, гээд ВЛКСМ-эй ЦК-да даалгагдаба. hургуулинуудта, семинарнууд ба үгэ буляалдаанай клубуудта политическэ этигэл найдалай, хани ёhоной ба хүндэлэлгын гол ёhонуудта үндэhэлhэн, hургаал заабаригүй, хэрилсаа залуушуултай тогтоохо гэжэ оролдохо.

Партийна ба комсомолой политическэ hуралсалай системэдэ, арадай гэгээрэлэй болон олониитын пропагандын бүхы шатануудта научно-атеистическэ хүмүүжүүлгэдэ анхарал шангадхаха, залуушуулые шажанда hүзэгүйгөөр хүмүүжүүлхэ, материалис үзэл бүрилдүүлхэ хэрэгтэй.

Интеллигенциин үзэл сурталай-теоретическэ бэлдэлгэдэ ондо ондоогоор хандаха гэжэ партийна комитедүүдтэ дурадхагдаба. Энэ энэ тулада марксизм-ленинизмын университедүүдые, философско болон политическэ семинарнуудые, зохёохы үгэ буляалдаануудые, хүтэлбэриилэ хүдэлмэрилэгшэдтэй мэдээсэл абаха уулзалгануудые, лекториинуудые, арадай университедүүдые хүсэдөөр хэрэглэхэ.

Арадай депутадуудай Советүүдые, ажахын зургаануудые ба профсоюзуудые энэ хэрэгтэ. hэлгэнгүй, партиин обком, горкомууд болон райкомууд экономическа hуралсалые хубилган шэнэдхэлгые хүтэлбэрилгые hайжаруулха, КПСС-эй ЦК-гай тогтоолой эрилтэнүүдые хэлбэришэгүйгөөр бэелүүрхын түлөө тэдэнэй харюусалгые дээшэлүүлхэ эзэргэтэй.

ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛГЭЕЭ ЭМХИТЭЙГЭЭР ТҮГЭСХЭЕ!

ХҮН БҮХЭН ХАБААДАНА

Үбэлэй hаранууудта бүхы түрэлэй адууhа малда бардам хүрөөд, үшөө үлэхөөр үбhэ тэжээл бэлэдхэхэ гээшэ энэ жэлэй эрхэ байдалда илангаяа шухала гэжэ hаяхан утаhаар дамжуулан үнгэргэгдэhэн республиканска зүблөөн дээрэ КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь А. М. Беляков онсолон хэлээ: «Мүнөө жэлдэ эртэ хүйтэрхэ, августын hүүлшын 15 хоног соо хюруу унаха гэжэ багсаагдана. Республикын бүхы ажахынууд тэжээл бэлэдхэхэ түсэбөө дүүргэхэ аргатай, августын арбан табан болотор энэ харюусалгата хэрэгээ дүүргэхэ гэбэл, үдэр бүри 15—16 мянган тонно тэжээл бэлэдхэгдэхэ болоно. Иигэжэ даабариhаа гадуур 30 процент хүрэтэр тэжээл нэмэжэ нөөсэлхэ хэрэгтэй». гэhэн зорилго энэ зүблөөн дээрэ табигдаhан байна.

Энэ талаар манда юун хэгдэхэ ёнотойб, ямар ажал ябуулагдаха байнаб гэбэл, звенонууд байгуулагдаа, эдээндэ дүй дүршэлтэй механизаторнууд хүдэлхэ юм, техникэ, машина, мүн бусад түхеэрэлгэнүүд булгандаа бэлэн болгогдоод, тэдэнэртэ хубаарилан үгтөө, эдэ коллективүүдтэй түсхай хэлсээн баталагдаа, хэды шэмээн тэжээл бэлэдхэхэб гэhэн даабари үгтөө. Бидэ энэ жэлдэ 2564 гектар сабшалан дээрэнээ 41,5 мянган центнер үбhэн hүрилхэ гэхэ гү, али гектар бүриhөө дунда зэргээр 16 центнер ногоо хуряаха гаргаа зорилготойбди. Энэниин бэелүүлхэ арга боломжо манда үүсэд бии гээшэ. Байгша ондо нуга сабшалангай урраса урда жэлнүүдэйхинээ яhала hайн. Газаа хэды хүйтэн байгаашье hаань, hүүлэй үедэ ороhон бороогой hүүлээр ногоон яhала hайжараа. Мүнөө совхозоймнай тэжээл бэлэдхэгшэд тэжээл бэлэдхэлгэдээ ороhохой аад, үдэр бүри шахуу ороhон аадар бороо нилээд hаад ушаруулна. Өөhэдынгөө арга боломжонуудые тооложо үзөөд, звенонуудай гэшүүд энэ жэлдэ бүхыдөө 45,0 мянган центнер үбhэ нөөсэлхөөр гэхэ гү, али даабариhаа гадуур 3,5 мянган центнер тэжээл бэлэдхэжэ тушаахаар хараална. Манда энэ хараа зорилые бэелүүлхын тула 7 звено, тэрэ тоодо оньhожоруулагдаhан 5, үүсэд бэшэ оньhожоруулагдаhан 2 звено байгуулагдаа. Эдээндэ ороhон тюк гаргадаг, миин юрыншье тюк хэдэг прессүүд, үбhэ hүрилхэ түхеэрэлгэнүүд бии юм. Тэдээнhээ гадуур арендэнэ гуримаар хүдэлдэг малшадай звенонууд тэжээл бэлэдхэлгэдэ хабаадалсаха байна. Түсхайлбал, үхэршэдэй нэгэ, хонишодой табан звено нуга сабшалан дээрээ гаранхай. Иигэжэ совхоз доторнай 13 звено бүридхэгдэнхэй.

Ургаа, болоhон юумэеэ hогооборишье үлөөнгүйгөөр, шэмэтэй шанартайгаар хуряажа абаха хэрэг манай мүнөөдэрэй эгээл харюусалгатай, бүхы хүн зоной гарта хүлтөөрөө хам оролсохо, ажал болоно. Энэ талаар районой организаци, предприятинууд шеф ёнокой туhаламжа үзүүлхэеэ ерэнхэй. Мүнөө манда Хориин мехлесхозой, эзэhабарилгын-техническэ предприятиин оньhожоруулагдаhан звенонууд хүдэлжэ байна. Тэдэнэртэ сабшалан даалгагдажа үгтөө. Нютагаймнай дунда hургуулиин багшанар, техническэ хүдэлмэрилэгшэд звено болоод. Булаганскын сабшалан дээрэ ногоо сабшажа байна. Эдэнэр 10 тоннын ороондо 20 тонно үбhэ хуряажа үгэхэбди гэжэ мэдүүлбэ. Мехлесхоз (начальникынь А. К. Орлов) совхоздо жэл бүхэндэ айхабтар ехэ туhаламжа үзүүлдэг. Энэшье жэлдэ тэдэнэр үбhэндөө эртэ ороо. Мүнөө түс звеногойхид 25 тонно үбhэ hүрилөөд байна. Тэрэнhээ гадуур мехлесхозойхид Амгалантын hу haалиин фермын байрыень үбэлжэлгэдэ бэлдэжэ эхилэнхэй. Эндэ 9 хүн үдэлнэ. Барилгын материал өөhэдөө асараад эзhабарилга хэнэ. Энэнь ехэл hайшаалтай. Заhабарилгын-техническэ предприятиин звеногой гэшүүд 84 гектар сабшаланhаа 2300 центнер үбhэ бэлэдхэжэ үгэхэ юм.

Үбhэ бэлэдхэлгэдэ 57 трактор хабаадуулагдана. Сабшагдаhан ногоо үлеэлгэжэ хатааха хөөр сарай бии. Сарай бүхэниинь 200 тонно үбhэ хадагалха аргатай. Эндэ гурбагурбан вентилятор хүдэлгэгдэхэ байна.

Витаминтай ногооной гурил таргадаг агрегадта арендэ гуримаар хүдэлдэг звено ажаллана. Эндэ 7 хүн хүдэлнэ. Эдэнэр үбэлдөө тэжээл бүйлуулдаг цехтэ ажалhахынгаа хажуугаар 400 толгой малуу эбэртэ бодо мал харуулhална. Энэ звенодо витаминтай ногооной гурилда оруулэгдахэ үргасын торигдаха газар даалгагдажа үгтэнхэй. Тиимэhээ тэдэнэр энэ участоталаа тарилга хэдэ, мүнөө тэрэнээ хуряажа ябана. Эдэ хүбүүд энэ жэлдэ 500 тонно түсэбэй орондо 700 тонно гурил гаргаха социалис уялга абанхай. Тус звеногой гэшүүд нёдондо бүхыдөө 640 тонно энэ сэнтэй тэжээл нөөсэлhэн байна юм. Энэ шухала хэрэгтые харюусалга ехэтэй Валерий Соснин эрхилнэ. Мүнөө эдэнэр 150 тонно гурил гаргаба. Иигэжэ тэдэнэр жэгдэржэ орходоо хөөр халаан соо 15—20 тонно гурил гаргадаг болохо юм.

Конторын хүдэлмэрилэгшэд маргэжэлтэд воскреснигүдые үнгэргэжэ, модоной набша намаа, халаахай суглуулна. Мүнөө 41 тонно иимэ тэжээл бэлэдхэгдэ байнабди. Бүхыдэнь 150 тонно набша намаа нөөсэлхэ даабаритайбди.

Ажахын тэжээл бэлэдхэгшэд байгша ондо 6800 тонно силос, 3500 тонно сенаж дараха түсэбтэй. Энэ талаар бидэ ургамалаа таарелдүүлан тарилхайбди. Совхозой ороohо таряа ургуулдаг, тэжээл үйлэдбэрилдэг бригаденууд бултандаа арендэнэ подрядай гуримаар хүдэлдэг юм. Эдэ коллективүүд ороohоной холисо тарижа үгэhэн байна.

Ажахыдамнай өөhэдын үбhэшэдhөө, мүн шефүүдhээ гадна манай эндэхи сельскэ Советэй шиидхэбэриин ёноор айл бүхэн центнер-центнер үбhэ бэлэдхэжэ, тушааха болонхой. Түсхайлбал, 300 үрхэтэ айл бии юм. Тэрэнэйнь табиниинь пенсионернүүд болоно. Үлэгшэ 250 айл бүхэн түсэбэй бэлэдхэлгэдэ хабаадалсаха уялгатай.

Энэ жэлдэ үбhэшэд ямар түрүү онол арганууды ажалдаа хэрэглэнэб? Звенонуудта ороохо тюк болгодог 5 пресс даалгагдажа үгтэнхэй. Эдэ түкеэрэлганүүдээр бидэ холын сабшалангай урраса тюк болгон багсаанабди. Тодорхойлон хэлэбэл, холын сабшалан дээрhээ 11 мянган центнер үбhэ бэлэдхэхэ hаа, харин тэрэнэйнгээ бултыень шахуу тюк болгон багсалхабди.

Үбhэ бэлэдхэлгэдэ түсэб табихадаа, ажалай 25 үдэрэй туршада бүхы ногоогоо сабшажа унагаагаад, 27—29 үдэрэй хугасаа соо тэрэнээ сүм хуряажа абахаар. хараалнабди. Тэзд энэ зорилгоёо бэелүүлхэ хэрэгтэ шиидхэгдэгүй асуудалнууд али олоор, дайралдана. Тоhо түлишэ үгы байhаарбди. Иланганяа солярка, дизельнэ топон дуталдана. Энэзнhээ болоожо, паар хахалха хүдэлмэри хэгдэнэгүй. Энэ талаар АПК тодорхой хэмжэнүүдые абаха ёнотой. Харин бидэ өөhэдынгөө зүгhөө хараалhан хэмжээнэйнгээ үбhэ, тэжээл абахые оролдохобди.

П. ЗАХАРОВ,
Хорин районой «Георгиевский» совхозой директор.

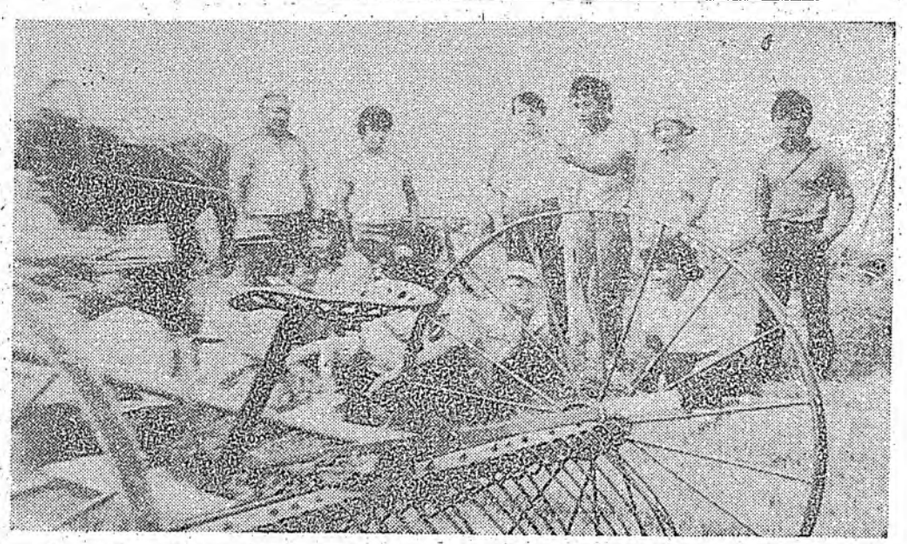

БУХЫ АРГА БЭДЭРНЭ

Байгша ондо Хамниин совхозой үбhэшэд 3249 гектар сабшалан дээрэhээ хамтадань 36 мянга үлүүтэй центнер үбhэ хуряажа абаха зорилготой.

Хабартаа, зунай эхээр хүйтэн, хура бороотой байжа, сабшалангай ногооной ургасын гарасые гэдэргэ татаад, тэжээл бэлэдхэлгые нилээд хойшолуулаашье hаань, ажахын отделениинүүдэй үбhэшэд хүдэлжэ эхилhэн түрүүшын үдэрhөө яhала аршэмтэй ябана.

Мүнөө совхозой сабшалан дээрэ үбhэшэдэй 48 звено ажаллана. hүүлэй мүдээгээр ажахыда даб дээрэ 1000 шахуу гектар газарай ногоон сабшагдажа, тэрэнэйнь 850 гектарай ургаса хуряагдаад, 10 гэра мянган центнер үбhэн hүрилэгдэнхэй.

Совхозой ахамад агроном Б. Д. Цыреновэй хэлhээр, энэ үшөөл бага гэжэ үбhэшэд hайн ойлгоно. Ороо улариhтай байгаашье hаань, ажалдаа түрүү арга хэрэглэн, ойрын үдэрнүүдтэ үбhэнэй нөөсые эрид ехэ болгохо зорилготой. Жэшээнь, нойтобор үбhэ hүрилжэ хатааха сарайнууд баригдаа. Хуурайда, Хуурайн-Адагта, Очирихада, Зөөхэйдэ, Шэбэртэдэ болон Дабаанда тиимэ сарайнууд шэнээр баригданхай. Зайн галай хүсөөр үлэгдэг вентиляторнууд үбhэ үлежэ хатаана. Мүн Мэхээртэ болон Хуурайн-Эхин гэжэ газарта баhал тиимэ тухеэрэлгэ тодхогдоо. Тиихэдэ үшөө 5000 центнер үбhэ пресс-подборщиогоор багсаалан тюгүүд болгохо худэлмэри ябуулна. Уhатай газарhаа абтаhан 100 тонно үбhэ сомоходоо, дээгүүрнь аммиагтай уhа сүршэжэ hүрилнэ. Гадна гээлтэ хоролто багатайгаар зөөбэрилхын тула ехэнхи үбhэеэ тракторай шарганууд дээрэ hүрилхэ гэжэ ажалшад ороолдоно.

Гансал сагай уларил тогтууригүй, үргэлжэ хура бороотой байжа, ажалыень hаатуулба. Гэбэшье звенонуудаар ябахада, хүнүүд бүхы хаба шадал, мэргэжэлээ элсүүлэн худэлжэ, ерэхэ үбэлжэлгэдэ хуряэхэ үбhэ хуряажа абахаар шиидэнги байна. Тэнгэриин шарай адаглаад hуунагүй. hарабша, сарайнуудые хэрэглэхэhээ гадна, сабшаhан үбhэеэ hуурээжэ, хатаажа, урбуулжа байгаад сомоно. Юрэдөөл сүлөө тухагүй ажаллана.

— Мүнөө жэлэй үбhэ хуряалгада Зөөхэйн хонишодой звеногой үбhэшэд эрхимлэнэ. Тэдэмнай мүнөө Хуурайн-Адагта үбhэеэ сарай доро hүрилжэ байнхай,— гэжэ Б. Д. Цыреновэ хэлэбэ.

КПСС-эй Захааминай райкомой агропромой таhагые даагша А. Д. Жабанаевтай Хуурайн-Адаг хүрэжэ ерэхэдэмнай, Вячеслав Цырен-Дондокович Лыгденовэй хүтэлбэрилдэг түрүү звено үбhэеэ тармажа, туха забгүй ажаллажа байбад.

Вячеслав Цырен-Дондоковичтон гэр бүлөөрөө подрядай гуримаар хүдэлдэг; эхэ хонидые харуулhалдаг юм, Совхозтоёо подрядай хэлсээ баталжа, 67 гектар сабшалан абанхай. Тэрэнэйнгээ үбhэ өөhэдөө хуряажа абаха зорилготой. Энэ жэлдань хонишодой түрэл хамаатай зон хамhалсажа, манай хүрэжэ ерэхэдэ, 10 хүн болошонхой, үбhэеэ тармажа, бухаллажа байгаад hэн. Гектар бүриhөө 10,5 центнер хуряаха түсэбтэй. Тиигэжэ энэ 67 гектарhаа 703 центнер үбhэ хуряаха юм.

— Хараалhан түсэбhөө 2,5 дахин ехэ үбhэ абаха аргатай байнабди. Ургаса hайн. Тиин энэнэеэ гээлтэ хоролтогуйгөөр абажа шадаа hаамнай, үбhэн хүсэд хүрэхэ нөөсэлэгдэхэ даа — гэжэ Вячеславай эсэгэ Цырен-Дондок Лыгденов хэлэнэ

Юун дээрэhээ иимэ тобшолол хэгдээб гэхэдэ, сабшалангай хахадыень шахуу сабшажа хуряхадань, 600 гаран центнер үбhэн hурилэгдөө Тоолоод үзэхэдэ, энэл янзаараа ябаа hаа, хамта 1,5 мянгаhаа доошо бэшэ центнер үбhэ хуряхань лаптай. Энэ звеногойхид үбhэеэ гараар сабшадаг, хажуугаарнь нэгэ трактора шаггалаhан косилкатай, Тракторыень ажахын урданай механизаторнуудай нэгэн Аюша Ашатуевич Дондоков жолоододог.

— Түрүүшынгээ жэл иигэжэ бидэ түрэл хамаатанаараа үбhэ хуряажа байнабди. Зэр зэмсэгээ ябахын hайгаар хүсээжэ, одоол түлэгтөө ороод ажаллажа байнабди. Үшөө хөөр морин тармууртайбди, юунэйшье болоо hаа, үбhэ хуряалгаяа hаадгүй дүүргэхэ бэзэбди гэжэ hананаб,— гэнэ Вячеслав.

Түс звенодо мүн лэ hургуулиин hурагшад Амгалан Лыгденов, Цырен Аюшеев, Саян Шангаев гэгшэд хабаадалсана.

Хамниин совхозой ажалшад арендэнэ подрядай ёноор ажалаа эрхилжэ, газартаа ёноогойл эзэн болонхой орёо хүшэр сагай уларилтай үрдилдэн энэ жэлэй ургасые хуряажа байна.

Н. ШАБАЕВ,
манай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Үбhэшэдэй звеногой гэшүүд.

ЭЛДЭ ЭРТЭЭНhЭЭ ЭЛДЭХЭ ХЭРЭГТЭЙ

...нюрган ута. Жэлэй хоёр hарань — зун, үлэгшэнь ...үбэл гэжэ манай эндэ хэлсэдэгынь зарим гэды ...шье байжа магад. Тиибэ яабашье манай нютагай ...далда унн удаан үргэлжэлдэг үбэлнай арадай ажа... hанбаринуудта, хүн зоной ажаhуудалда нилээд ...шалгалта болодог гэжэ бидэ бултадаа hайн мэдэнэ ...ди.

...иимэhээ үйлэдбэриин участок бүхэниие, гэр байра...лаар болон дулаанай ууралаар хангаха түхеэрэлгэ...лдэб түхэлэй транспорт, түлишэ болон түлеэ эал...hнээ, hайн шанартайгаар бэлдэхэ гээшэ муноо ...шухала, хойшолуулжа болохогүй асуудалнуудай ...оно гээшэ. hүүлэй hүүлдэ «шаргаяа зундаа бэлдэ...ди барištадаг ха юм.

...ар республика доторнай бэлэдхэлэй бага бэшэ ...ябуулагдадаг байна. Аяар хабар байхада КПСС-эй партийна, совет болон ажахын органуудай хүтэлбэ...й суглаан боложо, хэхэ худэлмэриин хэмжээн то...дохон, орёо бэрхэшээлтэй асуудалнуудта бүгэдын ...ндуулагдаhан юм. Тиихэ зуураа хото городуудай, ...ургуудай ажалшадай hуудаг гэр байрануудые саг ...дэхэ, электрын болон дулаанай эшэ хүсоор гүй...ха асуудал түрүүшын эзэжэндэ табигдаа бэлэй. ...лгосотой. Нёдондо ехэ дулаан үбэл болоhон, тезд ...ниэ тэрэнэй дабтагдахагүйнь эли бшуу.

...ин гэр байра заhабарилга туршаа. Жэлэй туршада ...нэлэй 260,4 мянган дүрбэ жэн метр тапмайтай ...рнууд заhабарилагдахаар хараалагдаhан байха юм. ...мэридэ 16,8 миллион түхэриг мүнгэн hомолгодоо ...оной ажаhуудаг гэрнүүд аяар таби гаран мини...уд предприятинууд болон апбан зургаануудай ...ойдаг гээшэ. Гэр байрынь жаса элдэб хэмжээнэй ...нэй дундаhаа Гэр байрын-коммунальна ажахын ...тво, Госагропром, Главбурятстрой, «Забайкаллес» ...мэр замай отделени гэхэ мэтэ горитой хубиень ...ь. Тиимэhээ тэдэнэй заhабарилха хэмжээниинь ...ь. Жэшээнь, дээрэ дурдагдаhан министерство — ...ирэжэн мотр, Госагропром — 49100 дүрбэлэжэн метр ...байрын гэрнүүдые заhабарилха түсэбтэй юм.

...талаар хаража үзэхэдэ, гэр байра заhабарилха ...хангалтагүйгөөр ябуулагдана гэжэ сэхэ хэлэхэ ...Хахад жэлэй түсэб 75,2 процент дүүргэгдэбэшье, ...табари ороодоол 26 процент бэелүүлэгдээ ха юм. ...ёй бодомжогүйгөөр табигдаhанинь эли болоод ...үб гэхэдэ, хүйтэн ольбоной унаhан хойно, ноябрь...гоо ямар заhабарилгын худэлмэри хэгдэхэ байнаб! ...улаанай сагта, ехэнхи ажалынь дүүргэгдэхэ ёнотой ...

...оной түрүүшын хахадта 67,8 мянган дүрбэлжэн ...тапмайтай байрын гэрнүүд капитальна заhабарилгаар ашаглалгада туршаагдаа. Эдэ бүхы худэлмэриллион түхэриг гаргашалагдаа. Тэрэ тоодо нютагай ...2,1 миллион түхэриг гаргашална, 14,0 мянган дүрбэй гэрнүүдые бэлэн болгобо гээшэ. Тезд энээгаа заhажа огто болохогүй. Июль hарадашье тэрэ...үргэдхэхэ хэмжээнүүд абтаагүй байха юм.

...раа заhабарилха талаар «Гусиноозерская» шахта, ...бинат, судна бүтээлгын завод, «Улан-Удэтрансвест, Тимлюйн цементын завод гэхэ мэтэ юушье ...hан зандаа. Иимэ байдалтай мүнөө эбсэжэ болоhаниинь эли бшуу. Главбурятстрой жэлэйнгээ түсэб ...нт дүүргээ. Тэрэнэй гэр байрын-коммунальна конэлдэ 160 байрын гэр, хамтын 4 байра ороодог юм. ...160 мянган дүрбэлжэн метр болоно. Улаан-Удэ ...эрэнэй гэр байрын 2 участок, заhабарилгын нэгэ ...оршодог. Капитальна заhабарилгада 300 мянгаад ...омолгодоhон, тэрэнэйнгээ 158 мянгыень ашаглаад ...о дотор уhа, дулаа дамжуулха сорогнууд, хушалтэ ...аа дамжуулха газаагүурэн трассануудай заhабарилгые хуушанай, зариманинь дайнай урда тээ бариг...нуудэй заhабарилга хангалтагүйгөөр ябуулагдана. ...нтернал дуталдана гэhэн шаптаг бараад, энэ худ...даврулагдана. Тезд иимэ ехэ хүсэтэй, эд хэрэгсэ...арилгын эмхинн нигэжэ байхада, бэшэн ямар бай...ха болоноб!

...ой hаная зобоодог асуудал гэхэдэ, Улаан-Удэ хо...рэнэй гэр байрануудые үбэлдэ hайнаар бэлдэхэ, ...гта заhабарилгын, бүхы худэлмэри дүүргэхэ хэрэг ...ой эндэ нинээд орёо байдал тохёолдонхой. Гор...ой гэр байрын-коммунальна управленини начальГаврилоай мэдүүлhэнэй ёноор, 20 гэртэ комплексрилга хэгдхэ аад, ороодоол 4-дэнь хэгдээд, 9 гэ...hэ сантехническэ түхеэрэлгэ гүйсэд hэлгэгдээд, ...ороодоол 18-дань хушалтань hэльбэгдээд мүнөө ...ш. Саг ошожо байна. Үшөө ямар ехэ худэлмэри ...ой болоноб!

...үбэлэй үедэ дулаагаар гүйсэд хангаха асуудал ...hайгдана. Улаан-Удын ТЭЦ хэрэгтэй нүүрhэ нөөсэ...лдэхэй ба заhабарилгын ажал тэндэ хэгдэжэ ...ой дулаа дамжуулха трассануудай, гэрнүүд дото...о хоолойнуудай үшөөл бэлэн болоогүй байhаниинь ...ойно. Энэ талаар нинслэл хотын дулаа дамжуулха ...роокци дары түргэн хэмжээнүүдые абаха ёнотой ...эр байра ашаглахэ 4-дэхи, 7-дохи, 11-дэхи управленай, дулаанай сорогнуудые заhабарилха түсэбөө ...40—50 процент дүүргээд байна. Эдэ ЖЭУ-нүүд ...ходол гээгдэжэ ябадаг байгаа юм.

...а түлишоор хангаха асуудал бүримүhэн шиидхэгдэй. Гол түлэб шулуун нүүрhээр гансашье үйлэдбэ...харни гэр байрыи, коммунальна болон социальна ...дыень нютаг дээрээ хангаха арга бии. hүүлэй үедэ ...орхоной, Охин-Булагай хэбтэшэнүүд ашаглагдажа, ...о байhан районуд, ажахынууд гүйсэд хангагдаха ...болоо. Тиигэбшье үбэлдөө хэрэглэхэ ноосэ эртээн...ухха гэжэ зариман ороолдоногүй. Иланганяа энэ гэгээ...ирша хамгаалгын, соёл-гэгээрэлэй эмхи зургаа...баатай.

...хангаха асуудал олон жэлэй туршада гүйсэд ...ногүй гэжэ сэхэ хэлэхэ ушартай. Юуб гэхэдэ, хүн ...ялгаагаа 239 мянган кубометр түлеэн горрайто...лдэ бэлдэгдэhэн байха ёнотой. Тезд жэлhээ жэлдэ ...ноо hагаа түлеэ бэлэдхэжэ, туршаяха түсэбөө ...ой. Мүнөө жэлдэ баhал нимэ байдалтай. Энэниhээ ...аан-Удын ТЭЦ-ууд, Мухар-Шэбэрэй райтоп гэхэ мэтэ ...оогоо, д... байхада, түлеэгээ бэлэдхэхэ аргагүй...ой байдал Загарайн, Тарбагатайн, Зэдыи районуудта ...агдана.

...иимэhээ таряа хуряалгын эхинээдүйдэ, ашаанай транс...портоо сүлөө байhан үедэ хэрэгтэй хэмжээнэй түлеэ, ...hүүрhэ түлишын предприятинуудай складуудта ноо...дэ тон шухала. Иланганяа энэмнай ТЭЦ-ууд, томо...ольнинуудтэ сэхэ хабаатай.

...үгэдые шэнжэлэн үзэхэдэ, намарай хүйтэнэй бүүтар ...хэмжээнэй ажалай хэгдхэ байhаниинь бүгэдэндэ ...ёно. Үшөр иимэhээ «Бурятэнерго» управлени, Гэр ...омунальна ажахын министерство, предприяти бо...дэлгүүдэй хүтэлбэрилэгшэд, нютагай Совет бүхэн ...хараа түсэб табижа, нэмэлтэ хүсэнүүдые элсүүлжэ, ...эй хэмжээнүүдые дары абаха үялгатай. Иланганяа ...ина хангалгада анхаралаа хандуулха, тиихэдэ томо ...ойшоонна предприятинуудые энэ ажалда хабаа...хэрэ

УРГАСА ХУРЯАЛГЫЕ—ЭРШЭМТЭЙГЭЭР, ЭРХИМ ШАНАРТАЙ

Байгша оной августын 18-да республика доторнай энэ асуудалаар нийтэ нэгэн полит-үдэр үнгэрэ

ШАНГА ШАЛГАЛТЫН УРДА

Ямаршье жэлдэ ургаса хуряалгын хүнгэн байдаггүйнь элитэ. Тиимэһээ энэмнай ажахын, совет болон партийна органуудай, колхоз, совхозуудай, худөөгэй бүхы зоной эгээл шанга шалгалтын нэгэн гэжэ тоологдодог.

Нэгэ талаараа, энэ жэлдэ зундаа яһала хура бороотой байжа, республикын олонхи нютагуудта орооһо таряан, тэжээлэй ургамалнууд муу бэшээр ургаа. Нүгөө талаараа, хүйтэншэг зун боложо, бүхы ургамалнуудай ургасые, эдеэшэлгые гэдэргэ татаад, нэмэлтэ бэрхэшээл тохёолдуулба.

Гадна зарим газарта шиигнойтон үлүүсэ ехэ ороже, гол горход үерлээд, сабшалан, таряанайшье газар уһанда абтаа, ехэ аадар, мүндэр сохёо. Баргажанай, Хурамхаанай, Баунтын, Яруунын районуудта тиимэ бэрхэтэй байдал тохёолдоо. Бүхыдөө 24,3 мянган гектар таряанай, 750 гектар хартаабхын, 165 гектар овощой ургаса, 54,2 мянган гектар доро газарай сабшалангай ногоон хосоржо, хамта 17,4 мянга үлүүтэй түхэригэй хохидол ушаруулагдаад байна.

Хэды тиигэбшье, республика соо бүхыдөө 378,3 мянган гектар таряанай ургаса хуряажа, 525 мянган тоннофоо багa бэшэ орооһо сохижо абаха, 66 мянган тонно таряа гүрэндэ худалдаха түсэбые дүүргэхэ, урьһаар абаһан таряа бусааха арга бии.

Мүнөө иигээд удахагүй таряа хадалгын эхилхэеэ байхада, үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ худэлмэри түлэг дундаа ябана. Тэрэ мүртөө олохон районууд нёдондоной энэ үеынхиһөө бага үбһэ тэжээл бэлэдхээд байна гээшэ. Зарим газарта сенаж, силос даралга, витаминтай гурил таталга һаял эхилээ. Энээн дээрэһээ худөөдэ айхабтар халуун худэлмэри хабсаржа, машина, техникын, хүн зоной хүсые гүйсэд элсүүлхэ, эгээл эршэмтэйгээр худэлхэ заһа оробо.

Ургаса хуряалгын улам ойртожо байбашье һаань, ажахынуудта таряа хуряаха комбайнуудай 83 процентнь лэ зaһабарилагданхай, үшөө 482 комбайн худэлхөөр бэлэн болгогдоогүй байһаар. Баргажанай, Загарайн, Ивалгын, Хяагтын районуудта үшөө бэлэн болгогдоогүй комбайнуудолон. Түрүүшын ээлжээндэ таряа амяарлен хадалгада табигдаха 490 жаткын 140-ниинь баһал зaһабарилгаһаа гараадүй байна. Баргажанай районой ажахынуудта бии байһан бүхы жаткануудай хахадынь шахуу бэлэн болгогдоогүй.

Сохигдоһон таряае тоогууд дээрэ түргэнөөр сэбэрлэхэ, хатааха, хэрэгтэй кондицидань хүргэжэ, үраһандэ хүсэд хүрэхөөр хааха, гүрэндэ тушааха түсэбые дүүргэхын тула орооһо сэбэрлэдэг, хатаадаг машина, түхеэрэлгэнүүдые һайнаар бэлдэхэ гээшэ баһал тон шухала. Гэбэшье ажахынуудта бии байһан 895 тиимэ машина, түхеэрэлгэнүүдэй 774-ниинь лэ худэлгэдэхөөр болгогдонхой гэжэ тоологдоно. Үшөөл 121 агрегат бэлэн болгогдоогүй байна бшуу.

Иимэ байдалда һанаагаа зобоонгүй байхын аргагүй. Намертаа манай эндэ хэзээдэшье хура бороотой, бурууллган уларилтай байдаг. Комбайн, жаткануудһаа эхилээд, тоогууд дээрэхи бүхы онньһон түхеэрэлгэнүүдые жэншэдгүй һайнаар зaһабарилаа, үндэр бүтээсэтэйгээр худэлгэжэ шадаал һаа, ургаса саг соогоо, тээлтэгүйгөөр хуряагдаха, орооһо таряаншье эрхим шанартайгаар абтаха, амбаар, складуудта оруулагдаха байна ха юм.

Ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд, партийна организацинууд хамаг машина, техникые ойрын сагта зaһабарилжа, бэлэн болгохо, ургаса хуряалгые түргэс бэлэдхэлтэйгээр угтахын тула бүхы шухала хэмжээ абаха зэргэтэй. Зaһабарилгада хэрэгтэй запас зүйлнүүд дуталдажа, энэ худэлмэриие гэдэргэ татана гэжэ ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд гомдоно. Эндэ худөө ажахые материально-техническэ талаар хангадаг комитедүүд, РАПО болон республикын Гүрэнэй агропромой комитет бүхы арга боломжоёо бэдэржэ, хамтадаа оролдожо, дээрэ дурсагдаһан дутагдалнуудые ойрын сагта усадхаха, бүхы машина, техникээ бэлэн болгохо ёһотой.

Таряанай болон бусад ургамалнуудай ургасые хадаха, хуряахаһаа эхилээд, тоогууд дээрэ, пунктнуудта зоохэ, тэрэниие сэбэрлэхэ, хатааха, илгаха, автотранспортда ашажа, бэлэдхэлэй предприятинуудта тушааха, амбаар, складуудта хадагалха хүрэтэр — хуряалгын бүхы конвейерые һаадгүйгөөр ябуулжа шадаһанһаа ехэ юумэн дулдыдаха байна. Эдээнэй али нэгэндэнь һаатал болоо, дутуу дунданууд тохёолдоол һаань, ургасын гээлтэдэ орохо, гутаха, муудаха аюул үшэрхэ бшуу. Хуряалгын конвейертэ, мүн таряалангай һолоомые сэбэрээр суглуулжа абаха, һүрилхэ, намарай паар саг соонь хахалха, ерэхэ жэлэй үрэһэ хүрэнгэ бэлдэхэ хүдэлмэри оролсоно ха юм.

Намарай хагсуу, хура бороотой үедэ нойтобор таряан, хартаабха ехэ гараха байна. Илангаяа энэ жэлдэ таряанай ургаса элдэб ургамел ногооной холисотой байхаар хүлеэгдэнэ. Тэрэниие саг дарыдань һайнаар сэбэрлэхэ, хатааха гээшэ тон шухала.

Ургасын хуби заяае хүнүүд лэ шиидхэдэг ха юм даа. Тиимэһээ таряалан дээрэ, тоогуудта хүдэлжэ байһан хүнүүдтэ хүдэлмэриин, ажаһуудалай һайн эрхэ байдал олгохо, соёлой, үзэл сурталай, политическэ талаар хангаха хэрэгтэ гол анхарал хандуулагдаха болоно.

Мүнөө үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэтэй хамта ургаса хуряалгын хабсархаяа байхада, худөөгэйхидтэ хото городуудай, худэлмэришэдэй тосхон, посёлогуудай хүн зон шадал эзэрээрээ баһал туһалха ёһотой болоно. Тиимэһээ энэ жэлдэ промышленна предприятинуудай худэлмэришэдэй колхоз, совхозуудта ошожо худэлхэ үедэнь гол худэлмэри дээрэнь тэдэнэй салин хүсэд түлэгдэхэ гэжэ тогтоогдонхой.

Байгша оной ургаса хуряалгада, худөө ажахын продукци бэлэдхэлгэ, үбһэ тэжээл нооселгын үедэ ажалдаа үндэр бүтээсэ туйлаһан тракториснууд, машинистнүүд, жолоошод, бусад худэлмэришэд болон мэргэжэлтэдые урмашуулха, тэдэндэ рыночнэ жасаһаа хүнгэн автомашина, мотоцикл гэхэ мэтые худалдаха гээд «1988 оной ургаса хуряалгые үнэргэжэ нэмэлтэ хэмжээнүүд тухай» СССР-эй Министрнүүдэй Советэй тогтоол соо заагдана.

Энээнтэй дашарамдуулан, ургаса хуряалгын бүхы худэлмэриие амжалтатайгаар ябуулха тушаа социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ талаар ажахынуудай партийна, профсоюзай, комсомолой организацинууд тодорхой хэмжээнүүдые хараалжа бэелүүлхэ ёһотой.

Энэ жэлэй ургаса хуряалгын үшөө нэгэ онсо удха шанарынь юуб гэхэдэ, бүхы колхоз, совхозуудай тракторно-таряан ажалай бригаданууд, звено, отрядууд хамтын подрядай, зариманиинь эренднэ подрядай гуримаар худэлнэ. Тиимэһээ тэдэндэ дээрэһээ ямаршье захиралта, даралта, хашалтагүйгөөр, ооһэдөө бэеэ мэдэжэ, ооһэдын эдэбхи үүсхэлээр худэлхэ, бэлиг шадабари, мэргэжэлээ гүйсэд харуулха арга олгохо шухала. Илангаяа экономическа талаараа ашаг үрэтэйгөөр худэлхэ эрхэ байдал хэрэгтэй. Подрядай гуримаар худэлдэг коллективүүдэй бүхы ургасаяа абажа, ооһэдынгөө хүсөөр үрэһэ хүрэнгэ гүйсэд хаажа, тарилгын шанарта хүргөөд байхадань лэ худэлмэриинь технологическа цикл дүүргэгдээ гэжэ тоологдохо, эсэгэй тоосоон хэгдэхэ болоно.

Гадна ажахын тоосоондо ороһон колхоз, совхозуудта гүрэндэ хартаабха, овощойнгоо түсэбэй 30 процентые дэлгүүр дээрэ гаргажа худалдаха эрхэ олгогдонхой. Теэд манай ажахынууд мүнөө эртын хартаабха, овощ һайн сэнгээр дэлгүүртэ гаргажа худалдаха, горитой ашаг олзо оруулха арга боломжоёо үшөөл хэрэглэнэгүй. Тиимэ һубэлгэн бэрхэ, ажалша бүхэриг эеншал манай олохон хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэдтэ үшөөл дуталдана.

Адууһа малда бэлэн талха таряа ехээр эдюулжэ байнхаар, хүсэд эдеэшээгүй зарим таряае, холимол горох-обёосой ургасые сабшажа, орооһото-сенаж бүхы заабарийн ёһоор ехээр дарахада нилээд ашаттай байна гэжэ үнэргэнэн жэлэй ажаглалта гэршэлнэ.

Мүнөө ажахын, совет болон партийна органуудай эмхидхэлэй, политическэ, хүн зоныие хангалгын бүхы худэлмэри сабшалан, таряалан дээрэ ажаллагшадта шэглүүлэгдэнхэй байха ёһотой. Газар дээрээ ургаһан бүхы юумые сүм хуряажа, суглуулжа абаха, гээлтэгүйгөөр һайн шанартайгаар ноосэлхэ гээшэ мүнөөдэрэй эгээл шухала зорилго мүн.

ШЭНЭ УРГАСЫН ДЭЭЖЭ

Ербановай нэрэмжэтэ совхоз-техникумэй нэгэдэхи отделенидэ 30 гектарта овощ ургуулагдадаг юм. Энэ жэлдэ плёнкоор хушагдадаг теплицэнүүдынь һандаржа, бүхы огородойнгоо ургаса поли дээрэ ургуулаа. Сагай уларил таарамжагүй, хүйтэн байжа, ургасада ехэ муугаар нүлөөлөө. Июниин һүүлээр унаһан хюруу үгэрсыень бүхыдэнь шахуу һалгаа. Гэбэшье эндэхи огородшод түсэбтэ даабаринуудаа дүүргэхээр зэһэнхэй.

— Эдэ хуушан теплицэнүүдые жэл бүри зaһабарилхада, ганса гарза. Тиимэһээ энэ жэлдэ эндэ юумэ таряагүйбди. Энэ намарһаа үбэлэй тусхай теплицэ барюулхамнай. Документацинь бэлэн — барилгашадай хэрэг болонхой. Энэ жэлдэ 71 мянган түхэригэй овощ худалдаха даабаритайбди. Тэрэнээ дүүргэхэ ёһотойбди гээд һананаб,— гэжэ овощ ургуулагшадай бригадир Валентина Федоровна Варфоломеева хэлэбэ.

Мүнөө эндэ арба гаран гектарта капуста, гурбан гектарта морковь, мүн баһа свекло, помидор, мангир, редискэ гэхэ мэтэ таригданхай. Эртын редискэ, мангир хуряагдажа, городой хүн зондо худалдагдаа. Эдэ үдэрнүүдтэ эртын капуста, помидор худалдагдажа эхилхэнь.

— Бидэ горплодоовощторгтой хэлсээ баталанхайбди. Гол продукцияа тэдэнэй магазинуудта тушаанабди. Мүн бидэ ооһэдөө худалдаха эрхэтэй гээшэбди. Редискынгээ зарим хубие базаар дээрэ килограммынь 50 мүнгөөр худалдаабди.

Энэ хэрэг эмхидхэхэнь хүндэ. Ооһэдын киосктой болоо һаа, ехэ һайн байгаа,— гээд огородшон Е. М. Швецова нэмэбэ.

— Бидэ мүнөө хамтын подрядай гуримаар худэлнэбди. Коллективтэмнай ороfдоол 5 хүн. Тиихэдэ манай техникумэй студентнэр туһалдаг ааб даа. Ерэжэ жэлһээ арендынэ подрядта ороhобди. Тиихэдээ ургуулһан ургасаяа ооһэдөө худалдаха, сэнгыеньшье тааруулха эрхэтэй болоно, городто ооһэдын киосктой болоhобди. Түхэреэн жэл соо овощ ургуулха теплицэл хэрэгтэй. Энээниие ажахымнай бариха бээ гэжэ найданабди,— гээд Валентина Федоровна түгэсхэлдөө хэлэбэ.

Түс коллектив эбтэй эетэй, олон жэлдэ суг худэлдэг хүнүүдһээ бүридэнхэй. Өөрөө бригадир энэ ажалда арба гаран жэлдэ худэлнэ. "Анна Глебовна Плюснина, Эмма Александровна Гаськова, механизатор Андрей Андреевич Кузьмин гэгшэд удаан саг соо ажаллажа, баян дүй дүршэлтэй болоhон зон. Тэдэнэр энэ жэлэй шэнэ ургасын дээжые августын 15-да Улаан-Удэдэ болоhон базаарта худалдаба.

Саашадаашье, намар орой болотор огородой эдеэ городойхидто эльгээхэ юм.

М. САНДАНОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Огородшон М. Гаськова; 2. Техникумэй 4-дэхи курсын студентка Светлана Черных худалдагдаха помидор суглуулжа байна.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ТОО, БАРИМТАНУУД

△ 1987 ондо таряан ажалай продукци үйлэдбэрилгэ 126 миллион түхэригтэ хүргэгдэнэн байна. Энэнь урэанда жэлэйхидэ орходоо 10,6 миллион түхэригоор бага болоно.

△ Республикын ажахынуудта һүүлэй жэлнүүдтэ 194,4 мянган гектарта паар хахалагдана гэхэ гү, апи бүхы таряаланган 20,1 процентнь паар эзэлнэ.

△ Нёдондо орооһо таряа ургуулгаар бүхыдөө 82,4 мянган гектарта эршэмтэй технологи хэрэглэгдээ. Овощ тарилга дээрэ 1604 гектарта, хартаабха —3131 гектарта астраханска технологи нэбтэрүүлэгдэнэн байна.

△ Үнгэрhэн жэлдэ 323,4 мянган гектар таряалан дээрэһээ бүхыдөө 4.982,8 мянган центнер орооһо таряан хуряагдаа. Энэнь гектар бүриhөө дунда зэргээр 15,4 центнер ургаса абтаhан болоно. Түнхэнэй районой тарлашад 14 835 гектар газар дээрэһээ гектарай 21,5 центнер орооһо суглуулжа, республика доторoо түрүүлhэн байна. Мухар-Шэбэрэй, Прибайкалиин районууд гектар бүриhөө дунда зэргээр 20,3—20,1 центнер ургаса хуряагаа.

△ Республикын кукуруза ургуулагшад 25,0 мянган гектар дээрэһээ гектарай 104 центнер набша намаа суглуулжа абаа. 10 385 гектарhаа бүхыдөө 851,9 мянган центнер хартаабха хуряагдаhан байна. Гектар бүриhөө 82 центнер түмhэн суглуулагдаhан болоно. Овощ ургуулагшад нёдондо 2013 гектарай гектар бүриhөөнь 155 центнер огородой эдеэ абажа амжаа.

△ Байгша ондо 691,7 мянган гектарта орооһото ургамалнууд, тэрэ тоодо 169,1 мянган гектар дээрэ шэниисэ, 34,1 мянган гектарта ешмээн, 1230 гектарта гэршүүхэ, 22,4 мянган гектарта хара таряан, 159,5 мянган гектар дээрэ обёос, 29,5 мянган гектарта кукуруза, 7695 гектарта тэжээлэй корнеплод, 9750 гектар дээрэ хартаабха, 2141 гектарта овощ, 4811 гектарта олон жэлэй ногоон, 158,7 мянган гектар дээрэ нэгэ жэлэй ногоон, 8568 гектарта рапс таригдаhан байна. 4015 гектар дээрэ эршэмтэй технологи хэрэглэгдэбэ.

△ 1988 ондо бүхыдөө 378,3 гектар дээрэһээ 525 мянган тонно орооһо таряан суглуулагдахаар хараалагдана. Үрьhаламжаяа бүсаалгатайгаар энэ жэлдэ дүн хамта 66 мянган тонно орооһон гүрэндэ тушаагдаха юм.

Ороfоной бүхы комбайнай 83 процентнь мүнөө зaһабарилагдаhан гэхэ гү, али үшөө 482 комбайн бэлэн болгогдохо ёһотой. Ороfоо сэбэрлэдэг, хатаадаг 895 түхеэрэлгын 774-ниинь зaһабарилагдаhан байна.

Шалгалта юу харуулааб?

Таряан — ажабайдалаймнай һүр һүлдэ, гол баялигнай гээшэ гэжэ худөөгэй зон дэмы хэлсэдэггүй. Тиимэһээл алтан таряан гэжэ тэрэниие нэрлэнэ ха юм.

Энэшье гайхалгүй. Ороfоо таряае газар дээрэ ургуулжа, удаань ажахынуудай, гүрэнэй амбаарта оруулжа болотор олохон хүн лэ хара хүлhэеэ һайсахан гаргажа худэлдэг, һанаа сэдьхэлээ нилээд зобоодог бшуу.

Эгээл тэрээн дээрэһээ шэнэ ургасын таряае, мүн хартаабха, овощ гэхэ мэтые заахашье гутаан, муудаангүй һайн шанартайгаар хадагалжа абаха талаар ажахынуудай тоогууд, амбаар, складууд, ороfоо сэбэрлэдэг, хатаадаг түхеэрэлгэнүүд, хартаабха илгадаг пунктнууд хэр бэлэн болонхой гээшэб гэжэ манай шалгалтын бригада һаяхан Мухар-Шэбэрэй районой соогуур ябахадаа һонирхоhон байна.

Байгша ондо энэ районой олонхи ажахынуудай таряалан дээрэ үдхэн, үндэр, ута бүдүүн хоолостой шэниисын, пэгшэгэр хүхэ обёосой, ешмээнэй нилээд һайн ургаса эдеэшэжэ байна. Сэбэр паар дээрэ эршэмтэй технологи хэрэглэжэ, гол түлэб хүсэтэй ороfотой бурятская-79, бурятская-34, шэнэ сэлэнгэ сортнуудай үрэһэ тариhан газарай ургаса илангаяа нюдэ баясуулна.

— Хэрбээ нёдондо район соо таряалангай гектар бүриhөө 16 үлүүтэй центнер ургасын абтаhан һаань, энэ жэлдэ гектарай адагынь 18 центнер ороfоон хуряагдаха ааба гэжэ һананабди. Бүхыдөө 790 мянган центнерhээ бага бэшэ таряан сохигдохо ёһотой. Үшөө 140 мянган центнер таряан гүрэндэ тушаагдаха юм, — гэжэ РАПО-гой ахамад агроном И. И. Кривогорницын хэлэнэ.

— Энэ жэлэй ургаса хуряалгада хэр бэлдэнхэйбди гэжэ тоолонот? Ямар юумэндэ онсо һанаата болохоор байнаб?— гэжэ асуухада, тэрэ иигэжэ нэмэнэ:

— Хуряалгын техникэ гол түлэб бэлэн болонхой. Гансал һанаагаа зобохо юумэнмай таряа сэбэрлэлгэ, хатаалга. Олон жэлдэ ороfоо, таряа ургуулжа байбашье, ажахынуудная ехэнхидээ таряагаа һайнаар сэбэрлэхэ, хатааха мүртэй пунктгүй байнаар. Амбаар, складуудынь хуушаранхай. Нёдондо хүсэд эдеэшээгүй ногоон таряалан, тоогууд дээрэ ехээр ороходонь, тэрэниие хатааха түхеэрэлгэнүүд үгы шахуу байжа, бэрхэшээл тохёолдоо һэн. Энэ жэлдэшье хура бороогой ходо ороже байбалнь, нойтон таряан баһал ехэ бууха ха юм. Байгша ондо ороfоо сэбэрлэхэ, хатааха хүсэ ехэтэй түсхай пунктнуудые (СОП) «Заганский, «Коммунизм» колхозуудай, «Эрдэм» совхозой тоогууд дээрэ тодхожо байнабди. Тиихэдэ ороfоо сэбэрлэдэг машинануудта хэрэгтэй запас частьнууд дуталдана. Ядахадаа, ороfоо шэдэжэ хиидхэдэг агрегадуудта табиха үргэн ремень байхагүй. Материально-техническэ хангалгын районой, республикыншье комитедтэ заахил хэнэбди, хэлэнэбди. Үрэ гаранагүй.

Үнэхөөрөө энэ талаар һанаа зоборитой байдалай эндэ тохёолдоhониинь ажахы бүхэнэй тоогууд дээрэ ябахада, элитээр харагдана.

Энэ жэлдэ Хонхолын «Искра» колхозой таряашад нилээд һайн ургаса ургуулаа. Правленийн түрүүлэгшэ В. Н. Козлов, ахамад агроном А. Б. Шелехов гэгшэдэй хэлhэнэй ёһоор, таряалангайнь гектар бүриhөө 24,5—25 центнер ургаса абтахаар хүлеэгдэнэ. Эршэмтэй технологиин хэрэглэгдэhэн газарhаа гектарай 31—32 центнер ургаса хэр бэлдэнхэйбди гэжэ тоолонот? Ямар юумэндэ онсо һанаата болохоор байнаб?— гэжэ асуухада, тэрэ иигэжэ нэмэнэ:

— Хуряалгын техникэ гол түлэб бэлэн болонхой. Гансал һанаагаа зобохо юумэнмай таряа сэбэрлэлгэ, хатаалга. Олон жэлдэ ороfоо, таряа ургуулжа байбашье, ажахынуудная ехэнхидээ таряагаа һайнаар сэбэрлэхэ, хатааха мүртэй пунктгүй байнаар. Амбаар, складуудынь хуушаранхай. Нёдондо хүсэд эдеэшээгүй ногоон таряалан, тоогууд дээрэ ехээр ороходонь, тэрэниие хатааха түхеэрэлгэнүүд үгы шахуу байжа, бэрхэшээл тохёолдоо һэн. Энэ жэлдэшье хура бороогой ходо ороже байбалнь, нойтон таряан баһал ехэ бууха ха юм. Байгша ондо ороfоо сэбэрлэхэ, хатааха хүсэ ехэтэй түсхай пунктнуудые (СОП) «Заганский, «Коммунизм» колхозуудай, «Эрдэм» совхозой тоогууд дээрэ тодхожо байнабди. Тиихэдэ ороfоо сэбэрлэдэг машинануудта хэрэгтэй запас частьнууд дуталдана. Ядахадаа, ороfоо шэдэжэ хиидхэдэг агрегадуудта табиха үргэн ремень байхагүй. Материально-техническэ хангалгын районой, республикыншье комитедтэ заахил хэнэбди, хэлэнэбди. Үрэ гаранагүй.

Үнэхөөрөө энэ талаар һанаа зоборитой байдалай эндэ тохёолдоhониинь ажахы бүхэнэй тоогууд дээрэ ябахада, элитээр харагдана.

Энэ жэлдэ Хонхолын «Искра» колхозой таряашад нилээд һайн ургаса ургуулаа. Правленийн түрүүлэгшэ В. Н. Козлов, ахамад агроном А. Б. Шелехов гэгшэдэй хэлhэнэй ёһоор, таряалангайнь гектар бүриhөө 24,5—25 центнер ургаса абтахаар хүлеэгдэнэ. Эршэмтэй технологиин хэрэглэгдэhэн газарhаа гектарай 31—32 центнер

ҺАНААТА БОЛОХООР ЮУМЭН

шэниисэ хуряагдахаар. Адагынь 100 мянга гаран центнер ороfоон ажахын тоогууд дээрэ буухэ ёһотой.

— Тэрэнэй 65 мянган центнерынь манай тоог дээрэ ороfо юм. Таряа сэбэрлэхэ КЗР-20, КЗС-10 түхэлэй агрегат эндэмнай бии. Теэд нёдондо ороfоо хатаадаг агрегаднай худэлөөгүй. Тиимэһээ энэ жэлдэ тэрэнээ шэнээр зaһабарилжа байнабди. Адагынь 20 мянган центнер таряа хатааха арга бии. Үшөө 40 мянган центнер ороfоёо тусхай түхеэрэлгэнүүдээр (зернопульт) шэдүүлжэ хатааха, сэбэрлэхэ болонобди. Теэд 7 тиимэ түхеэрэлгын табандань үргэн ремень үгы. Хааненаашье абаха аргамнай һалаа. Тэрэ мүртөө ехэнхи ороfомнай дээрээ хушалтагүй талада адхагдаха байна. Бороогой ехээр ороже норгоо һаань, бэрхэтэйл юумэн болохо даа,— гэжэ складые даагша А. А. Архипов һанаата болонги.

Энэ тоогой талмайда олон жэлэй саана асфальт дэбдигдэhэн аад, тэрэнь мүнөө хаха гантажа, холторжо, нүхэ һуубэ болошонхой. Тэндэнь шорой шохой сугларшанхай.

— Энээндэ шэнэ асфальт дэбдихэ цемент байхагүй. Складуудай дээрэхи шифер хушалташье мууданхай, дуhаалдаг. Худөө ажахые эдэ мэтээр хангалга хээээ һайн болохо юм?— гэжэ нүхэр Архипов гомдоно.

Тус ажахын хуршэ «Родина» колхоздошье баһал нимэрхүү байдал үзэгдэнэ. Ажахы ооһэдын асфальтын хушалта гаргадаг багахан заводтой юм. Манай ябахада, хэдэн хүн түбэй тоогой талмайда шэнэ асфальт дэбдижэ байгаа һэн. Хүрэнгын ороfоо хадагалдаг складуудынь сэбэрлэгдэнхэй, будагданхайшье һаа, хушалта, хананууднь хуушараад, хуу забһартай, дуһалхаар.

— Хорёод-гушаад жэлэй саана оригдаhан складууд муудаал юм бээ. Колхознай шэнэ складуудые барюулнагүй. Мүнгэн бии аад, барилгын хэрэгсэлнүүд үгтэнэгүй гэжэ хэлсэгшэ,— гэжэ складые даагша М. А. Полянская хэлэнэ.

Бүхы дээрээ районой ажахынуудай таряанай тоогууд дээрэ ороfоо адхаха газарые сэбэрлэхэ, халаахай, үрмэдэһэ гэхэ мэтые сабшажа хаяха, таряа сэбэрлэдэг /машинануудые зaһабарилха, амбаар, складуудые сагаадаха, арюудхаха худэлмэри муу бэшээр ябуулагдана. «Заганский» колхоздо, «Забайкалец», «Эрдэм», Суулгын совхозуудта энэ талаар ехэ юумэн хэгдэнхэй.

Гэхэтэй хамта олонхи ажахынуудта энэ худэлмэри хожомдуулагдажа эхилээ. Ургаса хуряалгын бүри дутэлшэhэн хойно «Коммунизм» колхозойхид, ороfоо хатааха, сэбэрлэхэ пунктнууд тухайгаа гэнтэ һанаhандал һандагай һүүхэ боложо байнхай. Иигэжэ хяралтайгаар, дутуу ядуу бэлдэгдэhэн түхеэрэлгэнүүдынь хэр һайнаар худэлхэб даа. Үшөө мэдэгдэнэгүй.

Илангаяа нойтобор таряа хатааха түхеэрэлгэнүүд, вентиляторнууд олонхи ажахынуудта үшөө бэлэн болгогдоогүй. Энээндэл һанаата болохоор. Зарим ажахынууд нойтобор таряагаа гүрэнэй тушаан абалгын пунктда сэхэ ябуулхабди. Тэрэниимнай абенгүй хаана ошохо һэм гэжэ найдана.

— Бидэ ажахынуудhаа 17-hоо 23 процент хүрэтэр шиигтэй таряа абаад, ооhэдөө хатаажа кондицидань хүргэхэ аргатайбди. Ороfоо хатаадаг түхеэрэлгэнүүднай хуу бэлдэгдэнхэй, Гэбэшье колхоз, совхозууд нойтон, хүсэд сэбэрлэгдээгүй ороfоо тушаахадаа экономическа талаараа ооhэдөө хохидоно ха юм. Тиимэhээ гүрэндэ эрхим шанартай таряа худалдаха гээшэ булта-

ХУРЯАЛГЫН ТЕХНИКЭ ГОЛ ТҮЛЭБ БОЛОНХОЙ

Промышленность — худөө

БОДОТО ТУҺАЛАМЖА ҮЗ

Республикын колхоз, совхозуудай материально-техническэ үндэhэ һуурь хүргөөлгэдэ, худөөгэй ажалшадай гэр байрын, социально-ажаһуудалай эрхэ байдалые һайжаруулгада Улаан-Удэ хотын предприятинууд болон эмхи зургаануудбага бэшэ хубита оруулдаг гэгшэ. Тиигэжэ хотын ажалша коллективүүдэй худөөгэй ажахынуудтай шеф ёһоной харилсаан заншалта болонхой. Жэшээлэн хаража үзэбэл, улаан-удынхид республикын 89 ажахыда шеф ёһоной туһаламжа үзүүлдэг байна. XI табан жэлэй туршада шеф ёһоной туһаламжын хэмжээн 30 миллион түхэригтэ хүрөө, тэрэ тоодо 15 миллион түхэригэй капитальна барилга хэгдээ. Энэ хугасаа соо шефүүдэй худэлмэриин хэмжээн 37,8 процент дээшэлээ. Мүн лэ энэ болзор соо хоёр квартиратай 167 гэр, үбһэ хадагалдаг 62 сарай баригдажа тушаагдаа.

Һүүлэй жэлнүүдтэ худөөгэй ажахынуудта шефүүдэй хэжэ байһан ажалай хэмжээн нилээд дээшэлээ. Энэ хадаа хонидой ба тугалнуудай байрануудые, силосэй нүхэнүүдые, һургуулинуудые, худөө ажахын машинануудые, соёлой байшангууд ба профилакторинуудые, ороfоо һо хадагалдаг газарнуудые, барилга болон һольбэн шэнэлэлгэ болоно.

Гэхэтэй хамта худөө ажахын худэлмэриин халуун хоhанануудта городойхид колхоз, совхозуудта мүн лэ ёхэ туһа хүргэнэ. Түл абалгын худэлмэридэ мянгаад шахуу, овощ, үбһэ бэлэдхэхэ болон ургаса хуряаха худэлмэридэ 4,5 мянган улаан-удынхид жэл бүри хабаадалсадаг байна. 1987 ондо хотын предприятинуудай ба эмхи зургаануудай коллективүүдэй хүсөөр 10 мянган тонно үбһэн, 2,2 тонно цэлбүүһэтэ тэжээл бэлэдхэгдээ. Тиихэдэ таряа түшаан абалгын пунктнуудта, мяханай комбинадта 250 шахуу хүн ажаллаа.

Байгша ондо Улаан-Удэ хотын шефүүд 6 миллион түхэригэй, тэрэ тоодо капитальна барилгада 3 миллионhоо үлүү түхэригэй туһаламжа үзүүлхэ тусэбтэй. Тэрээнhээ гаднa 23 500 тонно үбһэ бэлэдхэхэ, 440 гектар талмайтай газар дээрэ буртаг үбһэ ногоо түүхэ гэжэ хараалагдаhан байгаа.

Жэшээлхэдэ, авиационно заводой коллектив Хурамхаанай районой шефтээ абаhан ажахынуудта үйлэдбэрийн, соёлой-ажаһуудалай объектнүүдые һэльбэн шэнэлэлгэдэ ба капитальнаар барилгада 250 мянга шахуу түхэриг ашаглаха ёһотой. Хэжэнгын районой Могсохоной совхозой түб һуурииние шэнэ генеральна түсэбөөр барилгада «Бурятфермаш» нэгэдэл хабаадалсахань. Буряадай мебельно-модо болбосоруулгын комбинат Зэдын районой «Октябрьский» совхоздо 62 мянган түхэригэй хонидой байра барижа үгэхэ юм. Энэл районой Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхоздо «Спецстроймеханизация» трест автогараж, дулаан уурал дамжуулдаг соргын трасса һэльбэн шэнэлжэ байна. Бүхыдөө энэ жэлдэ Улаан-Удын промышленна предприятинууд ба эмхи зургаанууд шефтээ абаhан ажахынуудайнгаа гээгдэлдэ ороhон фермэнүүдтэ болон комплекснуудта 450 мянган

АРЕНДНЭ ГУРИМДА ОРОНХОЙБДИ

Манай колхозой Шулуутын отделениин тракторно-таряан ажалай бригада энэ жэлhээ эхилжэ, арендынэ подрядай гуримаар худэлдэг болонхой. Бригадамнай бүхыдөө 789 гектар таряалан табан жэлэй туршада урьһаламжа болгон даажа абаhан байна. Энэ газараа хайшан гээд хэрэглэжэ байнабибди гэхэдэ, тэрэнэйнгээ 202 гектартань шэниисэ, 202 гектартань горох, 182 гектартань обёос байгша ондо таряа һэмди. Тиигээд үшөө 203 гектар паар хахалжа дүүргэбэбди. Арендынэ подрядай гуримда ороходомнай, колхоз манда Т-150 К түхэлэй, Т-4 түхэлэй, ДТ-75 түхэлэй нэгэ-нэгэ, 6 Беларусь трактор даалгажа үгэhэн байна. Мүн ороfоо хуряадаг 5 комбайн, бусад худөө ажахын техникэ, машина хүсэд хүрэхөөр үгтөө.

Бригадамнай 10 хүнhөө бүридэнэ. Манай коллективые дүй дүршэлтэй механизатор, бэрхэ хүтэлбэрилэгшэ Петр Бадмаевич Янданов шадамараар ударидана. Баян ургасын түлөө ходо оролдожо ябадаг хүн юм. Коллектив соомнай 4 коммунист бии. Ушар тиимэhээ бригадын партийна булэг ехэхэн худэлмэри ябуулдаг гээшэ. КПСС-эй гэшүүн Владимир Бадмаевич Танхаев бэшэ нүхэдтөө ажалай жэшээ харуулжа ябадаг нүхэр юм. Залуу коммунист Сергей Петрович Борхонов агроном мэргэ-

ТҮХЭРИГЭЙ КАПИТАЛЬНА БАРИЛГА

ёһотой.

Гэхэ шеф ёһо хэ талаар асуудалн ной туһал ажалша к гаан бол гүй бай дохи ул 00 грам зобетон 300 Удэтранс бусад 00 грам баатай. жада лэгшэдэй хандуулд нэй ашг байха һ баталхаа гэгшэгэ гэхэн туг ааны ороfо ондо ажалые һулаа дээрэ хэ ургаса зүгэнэн юм дэнь таг унэй пол дээрэһээ буулдаг центнерһээ дэмэл абтахаар хала док 64 мянг гээд һа дэ тушаа СВДП-гэ — Эн ралына на абаа отаа аба шан гэжэ Германи дэн болг Удажа хартаабх нэн. нууд бо Советскэ нологичес тарилга толгойл санагаа. ршэнэрэ хаягдаа етэй бай хүрэмэ ай, улас риха тр ФРГ-е нэбдн. гэжэ дээрээ ВДП-гэй жэ РАПО И. И. политигуу дээ зааг эн. Газар суулдаг доhоон ажахынуу булганай акотэнүүд гаhан кү үүдлэ, тэгүйгөөр ааба, гол шуу Москва нартайн ны хэ хэрэ гэжэ нөө Шалгалт юу харуулааб? Таряан — ажабайдалаймнай һүр һүлдэ, гол баялигнай гээшэ гэжэ худөөгэй зон дэмы хэлсэдэггүй. Тиимэһээл алтан таряан гэжэ тэрэниие нэрлэнэ ха юм.

Энэшье гайхалгүй. Ороfоо таряае газар дээрэ ургуулжа, удаань ажахынуудай, гүрэнэй амбаарта оруулжа болотор олохон хүн лэ хара хүлhэеэ һайсахан гаргажа худэлдэг, һанаа сэдьхэлээ нилээд

«Манай үеын хүн» гэһэн конкурсдо ерэһэн очерк

ЭГЭШЭ

ЭЭИНГЭЭ дайнда одо, иааһанууд үлэ-лмуноо оһэдоо абанар болон, эзэнэрээ. томо байнхай. Багаар нэгэн үхибүүн хоороо...

эрэгтэ абынгаа ал-йнаа, 1941 оной дайнай газар ольыень гурба на-ка байһан Роза ба-ҮР һанадаг. Пар-ой байшанда ду-ерэкэ гэжэ мухар он гэртэ Роза ба-гээ, аха дүү (тэ-р үлэһэн) хөөртөө нимэ бүлэ һуудаг ахилхэ хабар дун-нин директорэзэр нан эсэгыень пар-райкомой пропа-нин таһагые дааг-үлиэ, округой түб ын хүүгэд юу һа-эмэнэй карточка-ндаа 700 грамм, бү-300—300 грамм, оза басаганай бү-мм 600 грамм хи-хоолноо гадна гэ-тулеэн хэрэгтэй. о, тулеэ заһаяа ха саг ороҗо ерэ-

ахилһэн түрүүшин үүрнай үйлэсэнүүд-гэдэл мүнөө боло-э хараһаһан шэн-ды-ды нойтон ху-о ашаһан шарга-аһан тэмээн ашаа-ндаа, нэгэн-хөөр-җэ абатараа зог-уулха гэхэдэшни-эдаһаш һэбһэ ха-да, тэрэ тоодо сэ-улэнэртэ түлеэ ни-н. Мориндшье-аһан һааб даа. Ав-ваһаа байха бэ-нойтон хуһа хүөрөө-аа, пешэнэз ту-дуһасуулха ено-нойтон түлеэ һой-уулгаһан байна. нимэ ажал хэхэ-төөр эжыһэз бү-ахэ наһандаа ябаа. оноо хамгаалгын ожо ябаһан Розын ук Базар-Сада Ива-городто ойро зуу-ра байха үедөө бүлэдөө һанаагаа зобожо, нухэдтөө эахижа, бэшэг бэшэжэл ябаа. Тэрэ үедэ һамгандаа, Цырегма Балдановада бэшэһэн тэмдэг-һээнь хэдэн үгүүлэл дурдая: «...Ноябриин 20-до, 24-дэ шинии бэшэһэн хөөр бэшэг ансата ноябриин 30-да абажа, ехэ баярлааб. Тэдээнһээш мэ-дэхэдэм, балай һайн байдал-тай бэшэ юм байнат гэжэ һа-нажа байнаб: гэр хүйтэн, эдихэ юумэн дүтүү гэхэ мэтэ. Ехэ һанаа зобориттой байна. Миниии гэртээ байһан һаа, тиигэжэл байхагүй юм һааб даа. Тиин гэрыетнай дүлаалуулжа үгэхын тулада хэмжээ абахы-ень партиин айкомой сэрэгэй таһагта, нухэр Цыцыковтэ бэ-шээб. Гэртээ забаалин хүүлхэ хэрэгтэй, гадна пеэшэнээ за-һиуулха ёһотой. Эдеэ хоолой талаар туһалхыень Хойто-Ага Байдан-Дугарта захяа һэм.... Эндэ һай 200 түхэриг почтоор шамда эльгэрэгээ һэм, абаа бэ-зэш. Үбэлэй хоол дары бэ-лэдхэхэ хэрэгтэй, хүнэй гар харалтагүй, өөрөө юумэеэ бү-тээжэ, гэрэй байдалые даагаад ябажа һураха хэрэгтэй. Үбэ-лэй мяханай мүнгэ би эльгэ-гээхэб, энээни ие хүлеэнгүй мяха олохоо ороддо. Декабриич 14, 21-дэ амаралтын үдэрнүүд байна, эдэ хөөр удэрэй али иэгэндэ ерэхээр бэлдээрэй. Намда ехэ хоол хэрэгтүй. Юрэй уулзаад, ярилдаад ошохоёо ерээрэй.

Хүүгэдээ ехэ һананаб даа, илангаяа шуран хара Розоёо һананаб. Үнгэрэгшэ һүни Розоёо эрхэлүүлжэ зүүдэлжэ байтараа һэреэб. Зай баяртай. Мэндые хүргэгшэ Садо Адрес: Чита п/я 1227. 1/XII—41 г.».

Иимэ бэрхэшээлтэй үбэл, хабар, намар, зун хойно хойноһоо үнгэржэл байба. Аба'аа мүнгэл абадагаа (салин гү, али пенси гү, бү мэдэе) басаганиинь һайса һанадаг. Бэшэг хоо-до ерэжэ байдаг аад, үгы болошоо гэжэ хомошуулай шэ-бир-нэбир гэлдэдэг болоһонноо хойшо хүүгэдэнь тухайлдаг болобо. Ураншагүйдэхэнөө ог-ругой гүйсэдэхэ комитедтэ хүдэлжэ байһан эсэгэн аха Бата Иванов 1944 оной үбэл гэнтэ наһа барэшаба.

Үбэл зун һэлгэлдэ һэлгэлдэ-һээр он жэлнүүд һубарилдажал байна. Роза басаган аха дүү хөөртөө томонууд болоно. Тиигэһээр Илалтын үдэр — майн 9 болобо. Хүн зоной дүрбэн жэлдэ хүлеэһэн үдэр ерэжэ, улад зониие хэмгүй баярлуулаа, нүгөө талаһаа үй гашуудалшье яһала һамуулаа даа. Дайнда эсэгэнэрээ алдаһан багашуул юунһэшье хайратай байдаг һэн. Эдэнэр эхынгээ, томо зоной нюдэ ажаглаха, шагнаархаха, һэмээхэнээр хүлеэдэг байһаниинь лабтай. Сэрэгшэдэй бусажа эхилхэдэнь ямараар атаархадаг байгааб, илангаяа хүбүүхэдүүд. Эдэнэр ямер нэгэн зүрюу абари зантай, хэрээгэрхэнүүд боложо бэдьхэрээд, хүнэй үгэ дуулахагүй — дайнһаа үлэһэн нимэ, үншэн хүүгэд үроодхэ болоһон эхэнүүдээ, һүргуулиин багшанарые нилээд зобоодог байгаа.

Дайнай һүүлээршье үбгэнөө алдаһан залуу эхэнэрнүүд нилээд олон бэрхэшээлнүүдтэй ушарһан байха. Хүүгэдээ үндыгэхэ, өөрынгөө хуби заяа шиидхэхэ тухай бодомжолхо хэрэгтэй. Хүнтэй нилээ гээ һаа, бага хүүгэдтэй эхэ хүндэ мүн лэ бэлэн бэшэ. Иимэ ушарай болоо һаа, хүүгэдшни ямараар хандахаб, хуу хулгайлдаад, ниилэсэгүй, бурруу шүрэбтэй байгаа һаань, яахабши. Иимэ нилээд хүндэшэг асуудалнууд Роза басаганай эжы Цырегма Балдановагай үрда табигдаад байгаа. Нухэрэйнь тон һүүлшын захяа зосоонь орохо: хэрбээ... хүүгэдыемни нэрэһээм бү гаргаграй...

Ажабайдалай эрьюулгэһээ хайшаа зайлахабши. Дайнһаа бусаһан нэгэ хүн Садатанай гэртэ байдаг болобо. Партиин окружкомдо худэлдэг. Хүүгэд үндыжэ эхилээ, ехэнь арбаадлынь Болот гараба. Айлай ехэ басаган хадаа Роза дүүнэрээ абалсаха, гэрэй ажал хэлсэхэ, үшөө һургуулидаа ябаха, номоо үзэхэ — арбаадтай үхибүүндэ горьтой «ашаан» ашагдаба. Энэ «ашаагаа» Роза Ивановна болотороо жүдхэлсөө гэхэдэ, алдуу болохогүй ёһотой даа.

— Болот Бата хоёрнай ходо үбдэхэ, эдэнэртэй ходол больницада ородог һэм. Эжымни һүргуулиин интернадта ажаллаха,— гээд һуулдэ Роза Ивановна хөөрэгшэ һэн.

Хойто эсэгэн эжы Тамжит абгай түйсэтэй һушье һаань ганзагалааад ходо эдээнэйдэ ерэхэ, хамаг юумэеэ хэжэ байһан Розые магтаха, мүнгэ һарбайха.

— Одоол энээхэн басаган шаралшатараа дүүнэрээ абана,— гэжэ Тамжит абгай Розые хайрладаг һэн.— Эдэ шолмонууд ёхэ болоходоо эгэшынгээ иигэжэ оролдоһые харюулха юм гү, али үгы гү,— гэжэ үшөө хэлэ ороодуй ашанартаа хандаха. Урда гэрэй хүүгэдтэ иимэ эльгэтэй байһан хүгшэндэ хүүгэд бэлээр халдадаг хуулитай бшуу. Ага нүүринһаа арба гаран модоной газарта байдаг ехэ хубүүгэйдээ байдаг Тамжит абгайда ошохо замдань болоһон ушар тухай Роза Ивановна иигэжэ хөөрөө һэн:

— Багануудые абажа залхуушахаш, наадахашье сүлөө болохогүй. Ким ахай юун баригдаха бэлэй, хараагүйдэшни үгы болошоёон байха. Тамжит абгайда — Базар ахайнда сшохо байна гэжэ шиидээд, бодхуулаар гэрһээ гаража ошобоб. Гоё улаан малгай Балдан ахай (түрүүшээр иигэжэ хойто эсэгэеэ Балдан Жамсарановичые нэрлэдэг байгаа, һүүлдэнь булта «папа» гэдэг болоо һэн) Москваһаа асаржа үгэһэн байгаа. Тэрэнээ үмдоод (гоё малгайгаа һайрхахамш хэрэг) хадын баруун хажуугаар Шулуутайн гол өөдэ гүйнэб. Үүлэн монсогойроод, аадар орожо эхилбэ. Малгайгаа үбэртэлбэб. Бороодо муухай болошохо. Бороо улам түргэдэнэ, үшөө түргэн гүйнэб. Һөөргөө бусаха гэхэдэм холо, газараа хахадлаа хэбэртэйб. Голоо үгсэжэ шуумайнаб. Тиигэжэ ябатарни гэнтэ «няс-тас» гээд, нэгэ мэдэхэдээ һүушаһан байбаб. Тээ тэндэ телеграфай столбдо буудал бүүжа, шуу сохиһон хэбэртэй харагдана. Бодоод Базар ахайн тээшэ гүйнэб. Намайе обёорходоо, тэдэмни үүдэеэ нээгээд хүлеэжэ байгаа. Нөөрөһөн хубсаһаяа хатаажа, ан-бүн гэжэ хоноод, үглэедэрынь мори тэргэлжэ, Тамжит абгай намайе хүргөө һэн. Тэрэ гэһэнһээ хойшо тэнгэриин дүүнһаа, сахилгаанһаа үхэтэрөө айдагби.

— Сахилгаатай түргэн аадарай орожо байхада, бага үхибүү гансаарайнь юундэ табяа зомта; хажуудань буудал буугаал, бидэшье ухаагаа алдаабди, энэмнай бүрсысэ гүйжэ ябаал,— гэжэ зэмэлүүлхэдээ:

— Удэшэлэн Розамнай үгы, һэмээхэн гараад ябашаһан байгаа, танайдал ошоо гэжэ түхайлаа һэмди,— гээд эжынь харюусаа һэн.

Дайнай үеын хүүгэд нилээд бэрхэшээлтэй сагта үндыһэн байна. Тиин һургуулиин богоһоноо саашаа хүбүүн, басаган бухэнэй харгы зүг бүреэ асатажа ошоһониинь ойлгосотой. Мэргэжэл олоод худэлхэдээ Роза басаган оролдосотой, нүбэлгэн бэрхэ, ажалдаа нэтэрүү гэжэ нүхэдынь ажаглаһан байдаг. Багаһаа ажалша бэрхэгэр һураһаниинь бүхы нанайнь шэмэг болоо гэхэдэ, алдуу болохогүй. Ямаршье ажалда, илангаяа өёдолой мастернуудые, али ондоо мэргэжэлтэдыешье олон гартай хүн гэжэ хэлсэдэг ёһо бии юм. Энээнэй удха эли: бүтээгдэһэн зүйлнүүдэй (өёгдоһон хубсаһан гү, али станогуудһаа гараһан хэрэгсэлнүүд гү) шанар муутай байһые сэгнэһэн үгэ болоно. Роза Ивановнагай ажалда иимэ «олон гар» гэжэ байхагүй. Оёһон, бүтээһэн зүйлнүүдынь эрхим шанартай байдаг. Тиимэ хадань моодно, тон һайн хубсаһа оюулхаяа һанаһан һамгад, басагад ательедэнь захил хэхэдээ, Роза Ивановнада оюулха эрилтэ хэдэг байна.

Дээдэ классай мастерай нэрэ зэргэтэй, мүн лэ дээдэ зэргынь «Элегант» ательедэ хорёод шахуу жэлдэ ажаллана. Элдэбын выставкэнүүдтэ табигдаха зүйлнүүдые, нэрэтэй түрэтэй эхэнэрнүүдэй, тушаалтадай һамгадай онсо моодно эдлэлнүүдые оёхо даабари Роза Ивановнада үгтэдэг юм ха. Тоогой талаар ажалынь хараа һаа, табан жэлэй түрүүшын хоёр жэлэй түсэб нэгэ жэл 4 һара соо дүүргээ, энэ жэлэй түсэб 4 һараар урилдажа ябана.

Ударник солотой, һурган хүмүүжүүлэгшэ, ГПТУ-гай һурагшадые мэргэжэлдээ һургадаг, мүн залуу нүхэдтөө тупалалсадаг, хүндэтэй дээдэ гарай мэргэжэлтэн табан жэлэй гурбадахи жэлэй түсэб дүүргүүтэй ябана.

Мастаалта ажалайнгаа түлөө Роза Ивановна олон шагналнуудта хүртэһэн юм. Буряадай АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар, городой, районой гүйсэдхэхэ комитедүүдэй, Оёдолой нэгэдэлэй Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагданхай.

Ехэ абгайн бөөмэйлэлсэжэ, томо болголсоһон арбан дүүнэр булта бэеэ олоҗо хүн болоо. Эдэнэрынь бултадаа абгайгаа үнэхөөрөө хүндэлдэг, тиин абгайньшье дүүнэртээ туһалалсаһаар. Баясхалан хурайхайтан бултанда хоёрдохи түрхэмүүд болоной, һайхан сайтай, стол дүүрэн эдеэтэй — иимэ айлай үүдэн ходо уужам байдаг. Ажалайнгаа забһарта Роза Ивановна аша басагаяа абалсажа һуудаг юм. Дүршэлөөр ядаха һэн гү даа...

Д. ЖУГДУРОВА,
журналист.

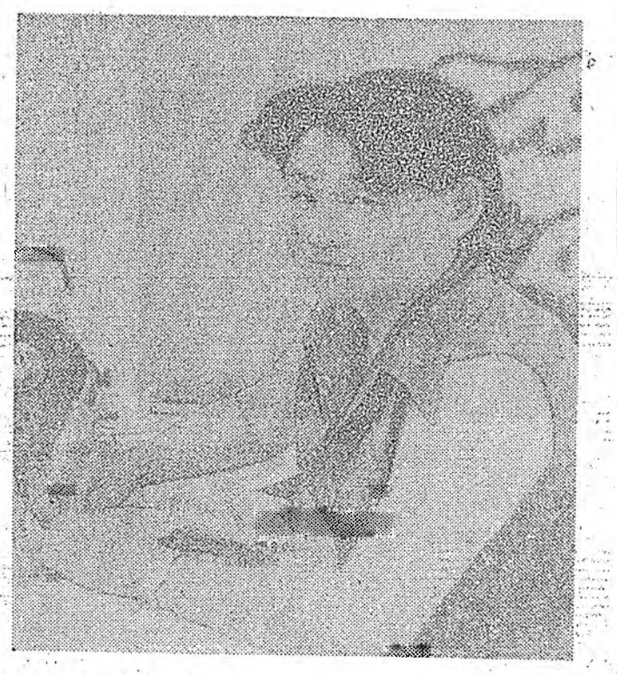

Үхибүүдтэ зорюулагдаһан зохёолнуудһаа

Чимит-Рэгзэн НАМЖИЛОВ

Эреэхэн тугал

Хүйтэн һалхитай нэгэ үдэр
Хүдөө,
булэнсэг шугы соо
Хунэй нюдэнһөө саина холо,
Хүрин-алаг үнезн тугаллаба.
Эхэтэеэ даншье һаа
адлихан
Эреэхэн толботой
тугалынь
Эзбэгэнэн,
хүл дээрээ арай тогтон,
Энэ дэлхэйтэеэ золгобо.

Мухагшан

Үнезд булта эбэртэйнүүд:
Үмэгэр, хурса, дэрбэгэрнүүд.
Тэдэнээ ехэнхинь хэрэглэн,
Тэмсэл-мүргэлдөөндэ
оролсодог лэ.
Гансал манай Харагшан
Гарахын оройдоо мухар
юм.
Малгайгүй үбгэжөөл шэнги.
Малагар духаяа үргэнги.
Мүргэлдөө хэдэгүүдһээ
айжа,
Мүхөөгөө үгтэдэгүйнь
гайтай:
Үнан дээрэ гү, үбһэндэ гү —
Аһан түрүүлдэгынь
гайхалтай.
Яһан жада
эбэртэйшүүлые
Яажа айлгадаһыень
мэдэсты.

Эхир хоер

Эхир хурьгад
Эжыгээ тойрон,
Ээрэмшээн дэбхэрнэд.
Эбэз таһархадаа,
Эндэ, тэндэ
Эжэлүүдгүй мүргэлдэнэд.
Эсэн гэхэлээрээ,
Эрхэ зоргондоо
Эжыгээ хүхэжэ жарганад.
Эбилһэн һүмбэйень
Эдижэ садахалаараа,
Эбдүүсэн, һүүлээ...
шарбанад.

Эхин һургаал

Хугшэн эжынгээ
«Һүүл үндыхые»
һамбаашалаад,
Хубуухэн ашань
Һүүдэртэеэ урилдажа
аашалаа....
Шагааһан, шэртэһэн
Шара сэсэгүүдые
дайраад,
Шардайса ороһоор
Шарбажа гэнтэ тарайгаа.
Бамбагар зөөлэндэнь
Бахархан, алархан байтараа.
Барбагархан эшэнээ
Баримжа одоошье
«гутараа».
Халуун галаар
Хайруулжа гарынь хордоо.
Хараһаар байтар.
Хайшаа дулэнишнь
«хорогдооб?»
Уһатаһан нюдөөрөө.
Үйтайгаар хубүүсгэй
шагаанхай:
Урдаһаань дохисогооно
Ургажа байһан халаахай.

Үншэрһэн инзаган

(БИШЫХАН УЯНГАТА ПОЭМЭ)

1.

Хубшэ тайгын унаган —
Хүрин улаахан инзаган
Хухэ нарай хаһандаа
Хөөрхэй эжыһээ һалаал
даа...
Аадаргүй сэлмэг байһанаа
Аянга буудал нэрьеэ һэн.
Аха һанаха баарпанаа
Алдажа тиихэдэл гээгээ
һэн.
Үргэжэ сошон зутарһаар
Үрдижэ унахыень хараал
даа:
Үүлэн сэнхир утаагаар
Үлэ мэдэг хушагдаа...
Нараная һүүлшын һабагша
Нарин болоһоор таһарба.
Нарайхан амитан һүгшаржа,
Найгаһан тээшээ һалирба.
Буглуу һүнин аалинда
Бүрхэг тэнгэри хайрлаһай:
Бүмбэр-бүмбэр галгандань
Бүрүүлхэн зүргэ харагдаһай.

2.

Бээлэйн шэнээн бэтэй
Бээрэжэ зүдэрһэн зулзаган
Бэлиетэ, Солбон, Эржэнтэй
Бэлиэрэй үзүүргэ золгоо
һэн
Һанаа амархан гурбуулаа
Һархяаг түүжэ ябатараа,
Һандаран хаха бутараа,
Набардан гартаа оруулаа.
Олоной Хашаада асараатаа
Олзо бишыхан инзаган
Улаһан ута арагжатай,
Уһатаһан нюдөөрөө.
ялалзан
Хамагнаа хитэн айһандаа,
Хайшаай ошохоо мэдэнэгүй
Һалганан, бохинон байнал
даа,
Һарбайһан ургадаш
хүрэнэгүй.
Шэшэрһэн хайратай
амитанаа
Шэртэжэ зобоонгүй тараа.
Шэмэтэй һүмбэй алгалаад,
Сэхэ урдань табихадаа.

3.

Байһаар тэрээхэн инзаган
Байра нууридаа дадалдаад,
Багашуул бидэнээ дагай,
Бахархан хамта ябалдаа...
Туранхай бэень зоһарһаар,
Тулгатай болон борлобо.
Тунгалаг булагай уһанһаа
Турьян шуураса һоробо.
Унаартаһан үүжам
тадаараа
Уялагүй зоргондоо ябадаг
аад,
Үдэшэ «гэртээ»
бусахалаараа
Улыжэ шагнаархан үйдада
Үргэн голоймнай тэг дунь
Үнгын сэсэгүүдш элбэг да
Үншэрһэн, төөриһэн
амитанб
Үшөө юуҗиинь дуталдааб:
Хүүгэд-ханинарни,
ойлгыт,
Хунэй хэлэгэйень хулисыт:
— Хүрөөт, һайнта! — гэхэл
даа,
Хубшэдэнь һөөргэнь табишт
даа.

Оёдолой-үйлэдбэриин «Туяана» нэгэдэлдэ ажалдаа харюусалгатайгаар хандадаг, үйлэдбэриингөө даабариие амжалтатайгаар дүүргэдэг худэлмэрилэгшэд олон юм. 15-дахи ГПТУ дүүргэнэнэйнгөө һүүлээр эндэ 14 жэлэй туршада эрхим һайнаар ажаллажа ябаһан оёдолшон Татьяна Минтаевна Мингаева тэдэнэй тоодо ороно. Тэрэ түсэбтэ даабарияа саг үргэлжэ үлүүлэн дүүргэдэг. Мүн залуушуулда баян дүй дүршэлөө дуратайгаар дамжуулан үгэдэг юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Т. М. МИНГАЕВА.

Г. В. ПЛУТТЫН фото.

«Барилсаа холбооной шэнэ хараанууд

ЖЭЛЭЙ СААНА ЭХИЛҺЭН ЗАМ

Дитрих Геншерэй хэрэгүүдэй ми-роор албанай хэрэ-ная ошохо үедэ-ой октябриин эсэс-гэй федеральна-Колиин-албан-Советскэ Союз-байхадань-лэгэ туйлагдаба», Германиин ДПА-эсэ нэн. ФРГ-политическэ ал-ай толгойлогшын-ай хоорэлдоо-Горбачовой тэ-алга харилсаа хол-нэ, нэгэ нэгэндээ-ай гүнэгырүүлэ-ороной эрмэлэ-ньень гэршэлбэ, гэжэ-оо заагдаа нэн. Г-Д. ябанай хэрэгээр-ийн дүнгүүд туша-ажа байһанда ка-Коль мэдүүлээ нэн. болон СССР-эй хоо-рилсаанүүдта «шэнэ-хэ» арга бии болоо-мэдүүлэн байна.

Союзай ба Феде-республикын хооро-ой нүүлээрхи харил-хүгжэлдэ 1970 оной 12-то Москвада гар-Договор тон шуха-болоо нэн. Дайнай Европын хилэнүү-шэгүй байлгын гол-соо Батадхэгдэһэн-хилэнүүдые сэ-шье, ерээдүйдэшни-ай, талаар ямаршье-бихогүй гэһэн уя-

Советскэ Союзда-ийн автомобильнуу-хэрэгшүүдаар олон бо-ийнхэй. Нүүлэй жэлнүү-СССР-һээ эльгэгэ-Болгонуудай» ба «Ла-» 100 80 мянга гаран Хитадай нилээл хотодо

ниимэ автомобильнууд иланга-яа олошоро.

Хитадай хойто хубида ашаглагдадаг совет автомашинануудай техническэ хангалгын мүнөөнэй станци эдэ машинануудые саг соонь һайн шанартайгаар хангаха асуудалнуудые шиидхэхэ болоно. КНР-эй нилээлдэ хитад ба совет түсхай эмхи зургаануудай үүсхэлээр энэ предприяти байгуулагдаа юм.

ПЕКИН. Замбуулинай жолоодогдодог нилээдэнүүдэй программые бэелүүлгэдэ Хитадай Республика бэлэдхэл ябуулһаар. Замбуулинай медицинын түбэй худэлмэри тухай материал «Бэйцзин жибао» газетэ һаяхан толилһон байгаа. Биологическа болон медицинскэ шэнжэлгэнүүдые үнгэргэхэдэ хэрэгтэй түсхай барокамерануудые, элдэб хэрэгсэл түхеэрэлгэнүүдые тус түбэй мэргэжэлтэд зохёон бүтээһэн байха юм. Радиациһаа хамгаалха, хүнэй бэе махабадада дэгдэн хөөрэлгын муугаар нүлөөлхэ ябадалые зайсуулха талаар туршалгануud хэгдэдэг.

Замбуулинай медицинын түбэй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойтой дашарамдуулан, мэдээжэ хитад ажал ябуулагшад маршал Не Жунчжэнь, КНР-эй Гүрэнэй Соведэй гэшүүн Фан И, КНР-эй оборонын министр Чжан Айпин амаршалгын телеграммануудые эльгээхэдээ, Хитадай космонавтика «һайн ерээдүйтэй» гэжэ тэмдэглээ.

(ТАСС).

ТАСС АПН

ХИЛЫН САААНАҺАА

ГАДААДЫН ХЭБЛЭЛ, ТЕЛЕВИДЕНИ ИИГЭЖЭ МЭДЭЭСЭНЭ

Азийн-Номгон далайн орон нютагуудта харилсаа холбооё хүгжөөхэ асуудалнуудаар байгша оной сентябриин 30-да Владивостогто нээгдэхэеэ байгаа уласхоорондын симпозиумда зорюулагдаһан статья Японой «Иомиури» газетэ толилбо. СССР-эй Науканудай академиин үүсхэлээр тэрэ үнгэргэгдэхэ юм. СССР-эй болон гадаадын зарим оронуудай, тэрэ тоодо США-гай ба Японой элитэ эрдэмтэд болон политологууд тэрээндэ хабаадаха зэргэтэй. Газетын һанамжын ёһоор, 1986 оной июльдэ Владивостогто КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой хэлэһэн үгэ соохи гол бодолнуудай ёһоор Азийн-Номгон далайн орон нютагуудта СССР-эй дипломатиин эдэбхитэйгээр хандадаг байнынь совет талын эмхидхэжэ байһан симпозиум гэршэлнэ.

Иран-Иракай хёморсо зуришэлдөөе амгалан ёһоор гуримшуулха хараа замууд олохон оронуудай телепрограммануудай ба газетэнүүдэй мэдээсэлнүүдэй гадаадын политическэ гол темэнь байһан зандаа. Шэнээр бодомжолхо политика бэелүүлһэнэй ашаар заагдаһан хёморсо зуришэлдөөе, мүн бусадшье орон нютагуудай хёморсо зуришэлдөөе гуримшуулха арга бии болоо, гэжэ Баруун Германиин «Нойе Рур-цайтунг» газетэ бэшэнэ. ООН-ой бүлэг адаглагшадай дундаһаа эльгээгдэһэн түрүүшын 10 сэрэгэй алба хаагшад Иранай ба Иракай нинслэлнүүдтэ ерээ. Бүхы бүлэгэй урдахи зорилгонуудые бэелүүлхэ эрхэ байдал байгуулхын тула тэдэнэр хоёр правительствын түлөөлэгшэдтэй хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхэ юм. 8 жэл үргэлжэлһэн дайн Иран Ирак хоёрто 300-һаа 1000 миллиард хүрэтэр долларто болоһон байна гэжэ Баруун Германиин АРД телекомпани тэмдэглэнэ. Промышленна предприятианууд, гаваньнууд, нефтиин ба бусад барилганууд һандаргагдаһан байгаа. Гадна дайнай хэргэтэ өөнэдынь гаргаша хэгдээ, мүн нефть худалдажа олодог валютаяа эдэ оронууд алдаһан байгаа. «Танкерна дайнай» үедэ 550 суднада добтолго хэгдээ.

Олониитэдэ мэдээсэл тараадаг олохон оронуудай хэрэгсэлнүүд Бирмэдэ тохёолдоһон байдал тухай мэдээсэнэ. Ороной нинслэл Рангунда ба бусад зарим хото городуудта олон хүн зоной хабаадалгатай буһалгаанууд болоно. Полици ба зэбсэгтэ хүсэнүүдэй подразделениинүүд буһалгаанда хабаадагшадые буудаһаншье байна. Һуралсалай эмхи зургаанууд жаагдаа, Рангун хотые бусад хотонуудтай, холбодог телефонно холбоон таһалдуулгдаа гэжэ Франциин «Антенн-2» телекомпани тэмдэглэнэ. Һүүлэй үедэ ороной экономическа байдалай муудаһан ушар энэ үйлэ хэрэгүүдэй гол шалтагаан болоно гэжэ адаглагшад бэшэнэ.

ВАШИНГТОН. США-гай президент Рональд Рейган һаяхан Сагаан байшанда США-гай штабуудай начальнигуудай комитедэй гэшүүдтэй уулзаһан байна. Хөөрэлдөөнүүдэй тодорхой улха тухай мэдээсэлэй хэгдээгүйшье һаань, хэблэлтэй холбоо барисаа бэелүүлэх талаар президентын туһалагша Марлин Фицуотерой мэдүүлһэнэй ёһоор, США-гай болон СССР-эй стратегическэ добтолхы зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хорооохо тухай договор тушаа хөөрэлдөөнэй ябаса зүбшэн хэлсэгдээ ха.

«Уулзалгын үедэ стратегическэ добтолхы зэбсэг хэрэгсэлнүүдэй талаар хөөрэлдөөнүүдэй стратегическэ хойшолонгууд» баһал хаража үзэгдөө.

США-гай худөө ажахын диилэнхи олонхи районуудта ехэ ган гасуурай болоһон дээрэһээ 1987 онтой сасуулхада, орон дотор ороһоной ургаса гурбанай нэгэ хубяар бага байха. США-гай худөө ажахын министерствын хэнэн элидхэл соо йигэжэ хэлэгдэнхэй.

Министерствын мэргэжэлтэд ган гасуурай хойшолонгуудые шэнжэлжэ үзэһэн байна. 1988 ондо 192 миллион метрическэ тонно ороһото ургамалнууд хуряагдахаар хүлеэгдэнэ. Энэнь нёдондо жэлэйхиһээ 31 процентээр бага.

МАГЭТЭ-гэй ЭЛИДХЭЛ

ВЕНЭ. Үнгэрэн жэлдэ бүхы дэлхэй дээрэ 22 атомна электростанци ашаглалгада орууллагдаһан байба. Болгарида, Индидэ, Хитадта ба Япондо үшөө 9 АЭС баригдажа байнхай. Атомна элшэ хүсэнэй талаар уласхооронды агентствын (МАГАТЭ) 1987 оной элидхэл соо энээн тухай хэлэгдэнэ. Нёдондо жэлэй эсэс багта бүхы дэлхэй дээрэ 417 атомна электростанци худэлжэ байгаа. Электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилгэдэ тэдэнэй оруулдаг хубитань 16 гаран процент болоно. Жэлэй туршада атомна электростанциинуудай хүсэн 8 процентээр нэмэжэ, 297,9 миллион киловаттда хүрэбэ гээд документ соо заагдаба.

Чернобылиин атомна электростанцида болоһон гэнэ усал ядорна аюулгүй байлгын асуудалнуудаар мэдэсые нилээд үргэдхөө, энэнь удаан болзорой түсэбтэ хараада абтаха зэргэтэй гээд элидхэл соо тэмдэглэгдэнэ. Ядерно-элшэ хүсэнэй программа бэелүүлдэг МАГАТЭ-гэй гешүүн олонхи гүрэнүүд атомна элшэ хүсэ хүргөөхэ хүсэлтэй байһанаа батадхаба, гээд документ соо онсолон заагдана.

ШЭНЭ САМОЛЕТ БҮТЭЭХЭ ТҮСЭБҮҮД

ТОКИО. Энэ зуун жэлэй эсэс тээшэ Японой ажаһуугша бүхэн 3—5 час соо нидээд США хүрэхэ аргатай болохо. Мүнөө 12 час нидэлэг. Японой гадаадын худалдаа наймаанай ба промышленностин министерство абяаһаа түргөөр нидэдэг шэнэ пассажирска самолет ерэхэ жэлһээ бүтээжэ эхилхээр хараална. Түрүүшын шатада, ойрын долоон жэлнүүдэй туршада Японой түрүү авиа-бүтээлгын кампаниинуудай хүсөөр ниимэ самоледой двигатель байгуулагдахаар хараалагдана. Цельсиин 500 гаран градус халуунда яахашьегүй фюзеляж хэхэ шэнэ шабар материалнуудые 20 гаран кампаниинууд бэдэржэ олохо байна. Энэ хүдэлмэриин үнэ сэн 42 миллиард иен байхаар сэгнэгдэнэ. Проектые бэелүүлгын түрүүшын шатада амжалтын түйлагдаһан ушарта США-гай ба Баруунай бусад оронуудай авиа-бүтээлгын кампаниинуудые энэ программада хабаадуулха юм.

Соцнаймс онцлуудаар

Советскэ Союзда

ниимэ автомобильнууд иланга-яа олошоро.

Хитадай хойто хубида ашаглагдадаг совет автомашинануудай техническэ хангалгын мүнөөнэй станци эдэ машинануудые саг соонь һайн шанартайгаар хангаха асуудалнуудые шиидхэхэ болоно. КНР-эй нилээлдэ хитад ба совет түсхай эмхи зургаануудай үүсхэлээр энэ предприяти байгуулагдаа юм.

ПЕКИН. Замбуулинай жолоодогдодог нилээдэнүүдэй программые бэелүүлгэдэ Хитадай Республика бэлэдхэл ябуулһаар. Замбуулинай медицинын түбэй худэлмэри тухай материал «Бэйцзин жибао» газетэ һаяхан толилһон байгаа. Биологическа болон медицинскэ шэнжэлгэнүүдые үнгэргэхэдэ хэрэгтэй түсхай барокамерануудые, элдэб хэрэгсэл түхеэрэлгэнүүдые тус түбэй мэргэжэлтэд зохёон бүтээһэн байха юм. Радиациһаа хамгаалха, хүнэй бэе махабадада дэгдэн хөөрэлгын муугаар нүлөөлхэ ябадалые зайсуулха талаар туршалгануud хэгдэдэг.

Замбуулинай медицинын түбэй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойтой дашарамдуулан, мэдээжэ хитад ажал ябуулагшад маршал Не Жунчжэнь, КНР-эй Гүрэнэй Соведэй гэшүүн Фан И, КНР-эй оборонын министр Чжан Айпин амаршалгын телеграммануудые эльгээхэдээ, Хитадай космонавтика «һайн ерээдүйтэй» гэжэ тэмдэглээ.

(ТАСС).

«МИНЕРАЛЬНАЯ» ГЭЖЭ ТУРБАЗАДА

Шэтын областьдо аяншалагшадай амарха хэдэн баазанууд бии юм. Тэдэнэй нэгэниинь болохо «Минеральная» бааза Шэтэ хотоһоо 70 километрһээ холо бэшэ газарта, Кука курортын хажууда оршоно. Тус бааза 1970 ондо түрүүшынхиеэ эмхидхэгдээ һэн. Тиин 1973 ондо хоёр дабхар 70 хүнэй байха дулаан модон гэр бариндаа бэлэй. Мүнөө баазын 21 коттедж соо нэгэ доро 540 хүн амарха арга боломжотой.

Аяншалагшадай баазын коттеджнүүд Кука курортын зүүн тээхи хада дээрэ, хуһан, шэнэһэн модонуудтай ой соо табигданхай.

Сэбэр, арюун агаар. Тойроод элдэб үнгын гоё сэсэгүүд ургана. Модоной оройдо ойн шубуухайнууд ирагуу дуунуудаа татана. Зүүн тээхи буртаг шэрэнги соо удэшэндөө гуреөһэд буухирна.

«Минеральная» бааза хадаа ганса Забайкалиин бэшэ, Сибириин болон Алас-Дурна зүгэй область, хизаарнуудай ажалшадай амаралтын дуратай булангуудай нэгэниинь болонхой.

Һүхын аршаан-булагай уһа уужа, амарха, бэеэ аргалха зорилготойгоор хүн зон бааза дэрэ. Аршаанай уһанай буридэлдэ магний, гидро-карбонит болон углекислэ газ оролсодог. Тиимэһээ энэ аршаан-булагай уһан хото-гэдэһэнэй, эльгэнэй болон бөөрын үбшэнтэнэй уухада ехэ туһатай юм.

Эльгэ, бөөрын үбшэнгүүдые эмшэлдэг «Трусковец» гэжэ манай гүрэн дотор суутай курорт Ураалай шэлын саана бии юм. Ураалай хадын зүүн тээ оршодог хоёрдохи тиимэ курорт «Кука» гээшэ.

Эртэ урда сагһаа хойшо эвенк, буряад угсаатан арадууд Һүхын аршаан-булагые үнинэй мэдэдэг байһан түүхэтэй. Хабар, зун, намарай үедэ нютагай буряадууд эндэ олоороо сугларжа, һэеы гэрнүүдые тодхоод, торходо орожо, аршаан уужа, амардаг, бэеэ аргалдаг һэн.

Курортын хажуудахи хадын оройдо урданай эвенк, буряад яһатанай мүргэдэг байһан ябта шулуунууд бии. Эндэ модоной мүшэртэ уяһан мориной дэлһэнэй хилгааһанууд, бүдэй үртэһэнүүд һалхинда хиидэнэ, тэрэнгиин оёорто хуушанай сагаан, улаан гуулин хашарһан мунгэнүүд хэбтэнэ. Ябта шулуунай оройноо урда. баруун, хойто зүгүүд тээшэ харахада, холуур заха хизаргүй ногоон ой тайга нэмжынэ. Энэ хадын оройн шулуунуудые ородууд «Кресельные камни» гэжэ нэрлэдэг. Үнэхөөрөөшье, зүб олгогдоһон нэрэ. Шулуунуудые булад хурса зэбсэгээр түнхижэ, хүнэй хабшуулдаад һуухаар болгоһон гэжэ һанахаар байдаг лэ.

Һүхын аршаан-булаг тухай мэдээсэл Д. Т. Ловицкий 1852 ондо Петербургын нэгэ журналда тунхагларһан юм. Совет үеын эрдэмтэд-врачнууд В. А. Ярославцев, В. А. Козлов, И. М. Боенко гэгшэд аршаан-булагай уһанай бүридэл, шанар, ямар үбшэнгүүдые аргалхада нүлөө үзүүлдэгыень дүүрэн, гүйсэдөөр шэнжэлһэн габьяатай.

1956 ондо Һүхын аршаанда курорт нээгдэһэн юм.

Юундэ Һүхын аршаан гэжэ нэрэтэй болоһон байгааб?

Энэ эмиие тайлбарилаад үзэе. Урданай үни сагта һэн ха. Нэгэ буряад ангуушан эбэрэй үедэ буга бэдэржэ ябатараа, амарһан газартаа, эгсэ хабсагайн хажууда һүхэеэ мартажархёо. Хойто үдэрынь зунай ааяма халуунда гэдэргээ бусажа, һүхэеэ газарһаа абахадань, тэрэнэйнь һуурибаа булаг сорьёлшоо юм гэһэн үльгэртэй. Иигээд лэ эндэхи булаг һүхын аршаан гээд нэрэшэһэн юм ха.

Баазын врач А. И. Рутковский амарагшадай энхэ элуурые шалгадаг, ямар хэмжээтэйгээр аршаан ууха тухай заабаринуудые үгэжэ байдаг юм. Баазада түхэреэн жэл соо аяншалагшадай амаралта эмхидхэгдэнхэй. Июниин 1-һээ сентябриин 1 болотор зунай хаһа үргэлжэлнэ. Гансал зундаа эндэ 3300 хүн амарха, бэеэ заһаха аргатай. Коттеджнүүд 2—4 амарагшадай байрлаха комнатнуудтай юм. Олон хүнүүд үхибүүдтэеэ ерэжэ амардаг заншалтай. Нэгэ путевкоор 15 хоногой туршада амарха эрхэтэй. Нэгэ хүнэй путевкын сэн 97 түхэриг, 7 наһа хүсэһэн үхибүүдтээ ерээ һаа, хоёр хүнэй путевкын сэн 187 түхэригэй болохо.

Июлиин 18-һаа августын 1 болотор дурсагдаһан баазада Улаан-Удэ хотын бүлэг түлөөлэгшэд дуран соогоо амараад, аршаан уугаад ерээбди.

Бааза дээрэ буфет, столово, клуб, библиотекэ, медпункт, спортивна талмайнууд, буудалгын тир, аяншалагшадай хэрэгсэл болон инвентарьнуудые саг зуурын хэрэглэмжэдэ үгэдэг пункт, танцын талмай, хүүгэдэй городок, биллиард наадаха газар бии.

Баазада 12 инструктор хүдэлдэг. Тэдэнэй ажалые ахалагша инструктор А. К. Бондарчук хүтэлбэрилнэ. Аяншалагшад инструкторнуудай удридалга болон харуулһан доро уһанай, нуур соорэмүүдэй эрьеэр, ой соогуур, хада уулын оройгоор ябажа аяншалдаг юм. Амарагшадай дунда волейболоор, шатараар, столой теннисээр мүрысөөнүүд үнгэргэгдэнэ. Волейболоор улаанүдынхидэй суглуулагдамал команда (капитан Б. Доржиев) 1-дэхи һуури эзэлээ һэн. Шатаршадай дунда профессор Ю. Рандалов (Улаан-Удэ) 1-дэхи һуурида гараба.

Август һараһаа эхилээд, амаралтынхид һархяаг, нэрһэ суглуулдаг. Баазаһаа баруун урдахана, 1—1,5 километр ябаад байхадаа, нэрһэнэй ургадаг газарта хүрэхэт. Оролдосотойгоор, шударгыгаар түүһэн хүнүүд 2—4 хүнэг нэрһэтэй гэртээ бусадаг.

Баазын дэбисхэр түрэл байгаалидаа эзэн шэнгеэр, гамтайгаар хандахыень уряалһан зэрлиг ан болон шубуудай дурсэнүүдые гоёор зуран харуулһан олон плакадуудаар шэмэглэгдэнхэй.

Буряадай уран һайханай концертын үдэшэдэ аяншалагшад олоороо хабаадалсаа. Эндэ Улаан-Удэ хотын, Агын Буряадай национальна округой, Зэдын, Хэжэнгын, Яруунын болон Хориин районуудай түлөөлэгшэд шэди шадабарияа харуулаа. Харалгын үдэшэ «Тоонто нютаг», «Сэлэнгэ», «Хэжэнгын гол» болон бусад Буряад нютагаа маттаһан дуунууд зэдэлжэ, шагнагшадые ехэтэ һонирхуулһан байха юм. Конкурсын жюри Улаан-Удын, Зэдын районой түлөөлэгшэдэй эрхим бэлэдхэлтэйгээр уран һайханай харалгын үдэшые үнгэргэһыень тэмдэглээд, 1-дэхи һуури эзэлһэн тухай соносхоо һэн.

Пенсионерка Е. Д. Раднаева, АЗС-эй оператор А. Д. Данзанова (Галуута нуурай станци, Сэлэнгын район), Хэжэнгын дунда һургуулиин багша А. Цыдыпова, Буряадай алдарта хонишон, пенсионерка Ц. Б. Цыденова (Ородой Адаг, Хэжэнгын район), 15-дахи СПТУгай багша М. Хандажапов (Улаан-Удэ), технологическа институдай багша Ф. Алдаров болон бусад «Минеральная» баазада амаржа бээ заһаад, шэнэ хүсэтэйгөөр хүдэлмэриеэ эхилбэ.

Аяншалгын баазын директор Вениамин Владимирович Бурдинскитай уулзахадамнай, иигэжэ хэлээ һэн: «Манай эндэ амарагшадай 80 процентнь Буряадай АССР-һээ ерэдэг юм. 1989 оной январиин 1-һээ ажалай тоосооной онол аргаар хүдэлмэриеэ эмхидхэдэг болохомнай. Тиихэдээ хамаг путевконууд манай мэдэлдэ үгтэхэ. Шэнэ жэлэй һүүлээр танай республика ошожо колхоз, совхозуудаар, предприяти болон эмхи зургаануудаар путевкнуудые тарааха тухай хэлсээнүүдые баталха һанаатайб.

Баазынгаа дэргэдэ поликлиникэ бариха түсэбтэйбди. Амарагшадта эндэ түлөөһэтэ элдэб аргаламжа болон эмшэлгэнүүдые врачнуудай заабари доро абаха аргануудыг олдохонь гээшэ. Баазедамнай амарха тухай асуудалаар һонирхоо һаатнай, адресаа заажа үгэхэмни: **674025. Читинская область, Читинский район, п. Курорт Кука, база «Минеральная».**

М. ГЫЛЫКОВ.

УЛАСХООРОН ШӨНЖӨ

ХҮНГЭН БӨШӨ ЗАМАЙ ХА

Энэ жэлдэ августын 15 юрын понедельник бэшэ байгаа. Юуб гэхэдэ, Афганистанай правительствын гуйлтаар 1979 оной һүүл багаар эндэ ерэһэн совет сэрэгшэдэй хизаарлагдаһан булэгэй частьнуудай хахадынь, Женевскэ хэлсээнэй ёһоор, энэ удэр эндэһээ гаража дүүрэхэнь гээшэ. Республикын 30 провинциин 25-һаань совет сэрэгүүд гаража ошенхой. Афганистанай урда зүгтэ манай нэгэшье солдат байхагүй. Совет сэрэгшэд Кабулһаа гаража эхилэнхэй. Энэ үйлэ хэрэгые Америкын Эн-би-си телекомпани «Советскэ Союзай томо алхам» гэжэ сэгнэһэн байна 'бшуу. «Афганистандахи дайн дүүрэхэ боложо байна, гэбэшье тэрэнэй эсэс хүрэтэр үшөөл холо байна»,—гэжэ телекомпаниин дамжуулга эрхилэгшэ мэдүүлээ бэлэй.

Американ телекомментаторай энэ мэдүүлгэ хадаа мүнөө Афганистанда болон тэрэниие тойрон боложо байгаа оршон байдалай орёо бэрхэшээлнүүдые элирхэйлнэ ха юм.

Совет сэрэгшэдэй хахадые гаргаха гээшэ Советскэ Союзай зүгһөө абтаһан үнэхөөрөө томо алхам мүн болоно. Манай орон Женевскэ хэлсээнүүдые нарин нягтаар сехидэг байна ха юм. Харин Женевэдэхи хэлсээндэ бусад хабаадагшад тухай иигэжэ хэлэхээр бэшэ байна.

Тииһээ тиитэрээ хэлсээнүүд доро тэрэнэй гар табигдаһан Пакистан, олоной урда соносхоһон найдуулганууда мэдэхэ хёод, тэрэнээ будүүлигээр. нюусагүйгөөр эбдэжэ байна бшуу. Сэрэгэй урбалтын эсэстэ засагаа тэрэ сагта абаһан генерал Зия-Уль-Хакай захиргаан бүү зэбсэгэй хүсөөр контрреволюциин эгээл эзэрхэг туримхэй бүлэглэлнүүдтэ Афганистанай рюулха гэжэ найдана. Пакистанай газар дэ руу бүү зэбсэг, түхэ тагнуулшад эльгэгдэжэ ниие тусхай түбүүдтэ гадаадын гүрэнүүдэй дэдэг байна, тиигэжэ цуудта үхэл тахал б үзүүлжэ байһан зандаа

Женевскэ хэлсээнэй рэнэйнгөө дотоодын саха онол аргануу Пакистанда хэрэглэгдэ Исламабад, тэрэ тоо ние толгойлогшо вер римхэй эсэргүүсэгшэд хэ» тэмсэлдэ нюуса н на бшуу. Тиигэжэ ул ризм урмашуулагдана Афганистанда амгалан ябадалда гол һаад то рамдалай арга зам нэ циональна эблэрэлгын эй залан сэхэ хараа б лэй.

Гэбэшье иимэ байд гэлжэлжэ болохогүй Женевэдэ эхилһэн яб гээхэ байна бшуу. Ж хангаха орон хадаа т гөө үүргэ дүүргэхын дые абаха хэрэгтэй г СССР-ийн удирдалан ha нистанай дотоодын дэжэ байгаа хамааралт арга СССР-тэшье, афга байха.

ҮНЭН ЗҮБ БОДОЛОЙ ИЛ

Найман жэлэй саана Иран-Ирагай зэбсэгтэ тулалдаанай эхилһэнээ хойшо сэрэгэй ябуулгануудай 1200 километр утатай фронт дээрэ анха түрүүшынхиеэ артиллериин нэерэн дуулдахаа болибо. Агаарай добтолгын дохёогой хашартай болоһон шуурган хүнүүдые зобоохоо болижо. Багдад болон Тегеранай үйлсэнүүд һүниндөө электрын яла толо гэрэл туяагаар гиигүүлэгдэдэг болобо. Иран-Ирак хоёрой хоорондохи дайе болюулха тухай ООН-ой Генеральна секретарь П. де Куэльярэй соносхоһон мэдүүлгээр ехэ баярлажа байһанаа ирагуудшье иранайхидшье нюунагүй. Тэрэ тусхайта ёһоор августын 20-до хүсэндөө орохо юм. Баяр баясхалангаар халиһан оло мянган хүнүүд Багдадай болон Ирагай бүсад городуудай үйлсэнүүдтэ гараба. Орон дотор гурбан удэрэй ниитэ национальна һайндэр соносхогдоо. «Наймен жэлдэ үргэлжэлжэ байһан дайн түгэсэбэ хэбэртэй» гэһэн Иранай президент С. А. Хамененийн мэдүүлгые Тегеранай радио дамжуулба.

Зуришэлдэһэн хоёр ороной хүтэлбэрилэгшэдэй зубшөөлгэтэйгөөр абтаһан энэ шиидхэбэриие араб оронуудта, эндэхи гүрэнүүдтэ ехэ хангалтатайгаар угтагдаа. Саудовска Аравийн гадаадын хэрэгүүдэй министр принц Сауд Аль-Фейсал, дай болюулха тухай хэлсээ баталһантайнь ба хоёр ороной түлөөлэгшэдэй хоорондо сахэ хөөрэлдөөнэй эхилһэнтэй дашарамдуулан, Иран ба Ирагай хүтэлбэридэ емаршалгатайгаар хандаһан байха юм. Тэрэниие эб найрамдал туйлаха замай «түрүүшын алхам» гэжэ тэрэ нэрлэбэ. Кувейдэй эмир шейх Джабер Аль-Ахмед Аль-Джабер Ас-Сабах Иран-Ирагай фронт дээрэ буудалдаанай боліһонтой дашарамдуулан орон дотороо һаһандэ соносхобо. Дай буудалдаа хэй хэлсээ бодото дэ далда хэрэгтэй бухы бэлэн байһан тухайгаа

Иигэжэ ямаршье дэлхэйн дайнһаа хойш шуһата мүүхай дайе үнэн бодото эрхэ гээшэ. Энэ зуришэлдөө хүнүүдэй ами наһа т һаа дэшэ долларой ушаруулаа.

Үнэн зүб, бата бэхи гуулха эзэлжээтэ алхам галзалга доро үнгэрэ Ирагай түлөөлэгшэдэй болохо ёһотой, ООН-ой ретарь Перес де К ёһоор, энэ хөөрэлдөө невэдэ эхилхэ юм. Т үедэ үнэн зүб бодо шье арадуудай национ дые илангүй, хоёр т далнуудаа гуримшуулж этигэхэл ябадал үлэн

Манай орон Иран- арсалдаата асуудалнуу сэхэ хөөрэлдөөнэй ш маралсалгагүйгөөр ш эхилһээнь орондодог рамдалда дуратай бу дэмжэлгэ энэ хараа б үйлэ хэрэгүүдэй яб Тиимэһээ мүнөө ООН- шэгдэһэн гол ёһонуу гээд хэлэжэ болоно б

УРДА АФРИКАДАХИ БАЙДАЛ ГУРИ

Урда Африкадахи байдалые гуримшуулха тухай хэлсээн дээрэ Анголо, Куба, ЮАР болон США-гай хоорондо үгээ ойлголсоһон ушарые дэлхэйн олониитэ тон ехэ удха шанартай үйлэ хэрэг гэжэ тоолоно. Тэдэнэй хамтын мэдүүлгын текст дүрбэн гүрэнэй нинслэл хотонуудта нэгэн доро гунхаглагдаһан байха юм. Тэрэл удэр, августын 8-да буудалдаа болюулха тухай хэлсээн Анголодо хүсэндөө орожо, хоёр удэрэй үнгэрөөд байхада, Урда Африкын сэрэгүүд Анголоһоо гаргагдажа эхилбэ.

Урда Африка — олон орёо асуудалнуудай зангилаа болоһон нютаг юм. Тэдэнэй нэгэн гэхэдэ, Намибиие ЮАР-ай сэрэгүүдэй хуули бусаар эзэмдэн абалга болоно. ООН-ой Аюулгүйн Советэй 435-дахи резолюциин үндэһөөр, дулдыдахи бэшэ байдалда Намибиин демжаан оролгые хангаха алхомуудые удаа дараалан бэелүүлхэ түхай дүрбэн талын хөөрэлдөөндэ хабаадагшад үгээ ойлголсоһон байна бшуу. Тус резолюциие дүргэлгые байгша оной ноябриин 1-һээ эхилхыень тэдэ ООН-ой Генеральна секретарьта дурадхабад. Намибиин асуудалнуудые шиидхэлгэнээ бухыдөө Урда Африкада зб найрамдал туйлаха ябадал горитойгоор дулдыдаха байна ха юм.

Өөһэдынгөө зүгһөө, Анголо болон Куба али алиндань тааруугаар, Анголоһоо Кубын сэрэгшэдые шата шаһарнь, гүйсэд дүүрэнээр гаргаха тухай хоёр талын хэлсээндэ гараа табиха гэжэ шиидэһэнэй батадхаа. Энэ график тухай хэлсээ 1988 оной сентябриин 1-һээ хойшо бэшэ баталхабди гэжэ тэдэ үялга абаба.

Этигэл найдабари бэхижүүлхэ, сэрэгэй зуришэлдөөнэй аюулые багаболгохо, хэлсээнүүдые амжалтатайгаар түгэсхэхэ ябадалда хэрэгтэй. эрхэ байдал энэ нютагта байгуулха талаар бэелүүлэгдэхэ бодото хэмжээнүүдэй бухэли комплексые тэдэ мүн лэ һайшааһан байна.

Дүрбэн талын хэлсээнүүдэй удаадахи үүлзалгые августын 22-һоо хойшо үнгэрэхэ гэжэ шиидхэгдэ. шаалтай түсхайта болоно.

Иигэжэ энэ нютаг шэлдөөй һүүлэй бэри олобо ха юм. Т дөөн гансал Анголын хүнэй ами наһа хоро дэ түйлагдаһан хэлсэ найрамдалай хэрэг рикын урда зүгтэ гэжэ байха гэжэ оро сухариха баатай боло тороо тэмсэлэй шан дээрэ нюур шарайн эзэмэтэ политикада эсэ гэдэжэ байһан ушар далаа болиһые тэдэ гээд Францийн комму лохо «Юманите» газе гоо бэшэнэ.

Женевэдэ туйлагд ЮАР-ай сэрэгүүдэй саар эзэмдэгдэ байн Аюулгүйн Советэй а таліһан 435-дахи резо энэ гүрэндэ дулдыда гохо, мүн тэрэшэлэ һэн дайнай һүүлээр бэн байдал тогтоохо б бэ ха юм. Энэ үгээ кын урда зүгтэ по гын бухы ябуулгануу үгээ, эндэхи үни у дээрэ эгээл аюултай политическэ аргаар, бухы талануудай аш шээр хаража уз эсэстэ шиидхэгдэхэ да дуратай гүрэнүүд бэхижүүлнэ гээшэ.

ТАСС-ай

ХЭМЭЛ ДАЛАЙ

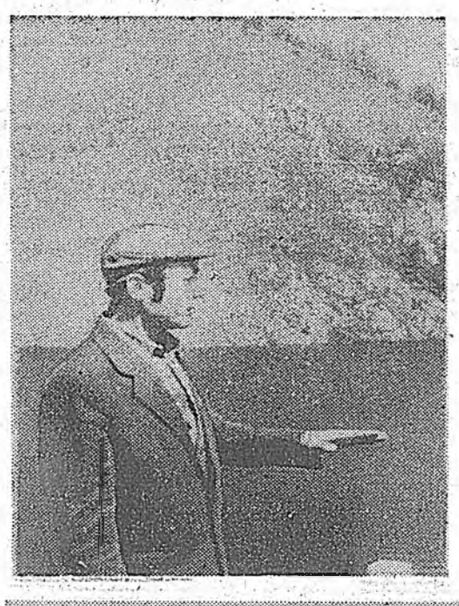

Хан-Жаргалан... Сэсэгтэ нэмжыһэн тала. «Гүрэнэй заказник. Ан гүрөөл буудажа болохогүй» гэһэн тусхай тэмдэгтэй газар. Эгээл эндэ хэмэл далай гэхэ юм гү, али нуур соорэм байгуулагданхай. «Бурводстройн» Хориин нүүдэл-оньһожоруулагдамал колоннын коллектив энэ соорэмые байгуулаа юм.

— Эндэ дүрбэн зуун мянган кубометр уһан нөөсэлэгдэжэ, Удын совхозой зургаан зуун гектар нуга сабшаган, бэлшээри шиит нойтоор хангеха арга олгогдоо,— гэжэ дээрэ дурдагдаһан колоннын начальникгай орлогшо Виктор Васильевич Павлов хэлэнэ.— Харяна гут, уһан дээгүүр сахали шубуунай элихыень,— гээд хургаараа заана. Ёһотой далайдал адлаар, эрьеэрнь эндэ элдэб шубуу шонхорой удангүй байрлахань дамжаггүй ха.

Хориин район соо уһалуурийн дүрбэн системэ — дүрбэн нуур соорэм ашаглалгада мүнөө жэл ороо юм. Майлын (Хориин совхоз), Жэбхээһэнэй (Хасууртайн совхоз), Анаагай (Анаагай совхоз) ба Хан-Жаргаланай (Удын совхоз) уһа нөөсэлдэг соорэмүүдые барибаа коллективые РСФСР-эй габьяата мелиоратор Геннадий Михайлович Корнаков ударидажа.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: уһанай хаалта нэгэдхэ; соорэмэй уһан хүүсэн урдана; «Бурводстройн» Хориин нүүдэл-оньһожоруулагдамал колоннын начальникгай орлогшо В. В. Павлов Хан-Жаргаланай нуур соорэмэй эрьедэ.

И. ТУМУРОВДАГАЙ фототекст.

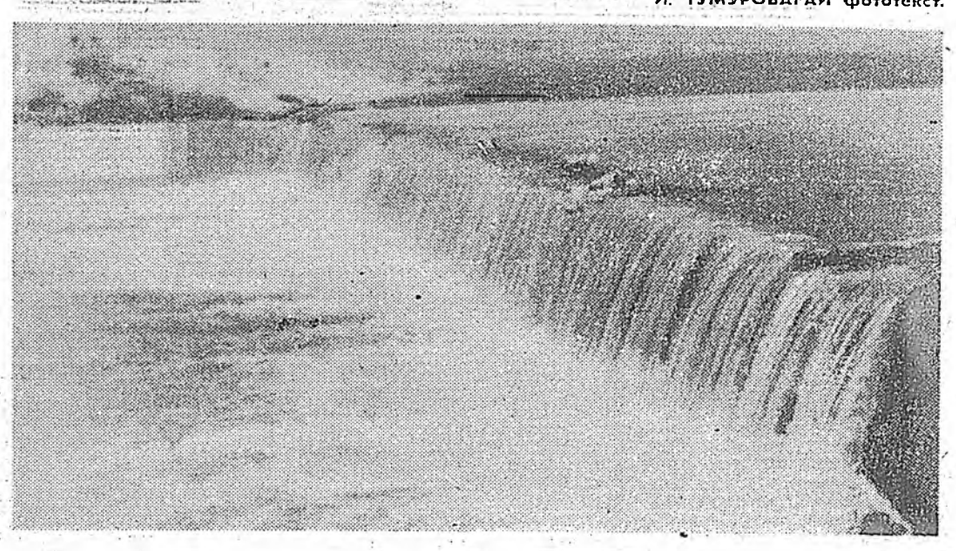

ХИН да БАЙГААЛИ

ЭДЭБХИТЭД УРМАШУУЛАГДАБА

Байгаали хамгаалха бүлгэмэй эхин эмхинүүдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүн гаргагдаба. Бүхэроссин бүлгэм мүрысөөнэй дүн согсолжо, эрхимлэһэн коллективүүдые урмашуулба.

Оршон тойронхи байгаалияа хамгаалха бүхэроссин бүлгэмэй түбэй соведэй шиидхэбэриин ёһоор харалгада эдэбхитэйгээр хабаадаһан манай республикын эхин эмхинүүд бүхэроссин бүлгэмэй түбэй соведэй Хүндэлэлэй грамота, мүнгэн шангаар шагнагдаба. Тэдэнэй дунда Түнхэнэй районой «Сибиряк» колхоз, Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ Улаан-Удын нарин сэмбын комбинат, Улаан-Удын 49-дэхи дунда һургуули, Ажалай Улаан Тугай орденто авиационно завод, Бабушкин хотын лесхозой коллективүүд бии.

Бүхэроссин харалгада түрүүшын гурбан һуури эзэлһэн «Сибиряк» колхоздо, нарин сэмбын комбинадай, 49-дэхи һургуулиин коллективүүдтэ мүнгэн шан барюулагдаба.

— Республикын нютаг бүхэнэй, һуралсалай газарнуудай эхин эмхинүүд жэлэй туршада үнгэргэгдэһэн байгаали хамгаалагшадай конкурсдо эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан, өөһэдынгөө гэшүүдые олошоруулһан байгаа. Оршон тойронхи байгаалиин баялиг хамгаалха хэмжээ ябуулгада һургуулинуудай һураншад олоороо хабаадуулагдаа,— гэжэ байгаали хамгаалха бүлгэмэй республиканска советэй президиумэй түрүүлэгшын орлогшо И. Е. Карбаинов хөөрэнэ.

«1987—1995 онуудта Байгал нуур шадарай байгаалиин нөөсэ баялигуудые аршалан хамгаалха ба гамтай зүбөөр хэрэглэхэ ябадал хангаха хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй баталан абтаһан тогтоолой хэрэг дээрэнь бэелүүлжэ байгаа үедэ бүхэроссин харалга горитой нүлөө үзүүлбэ гээшэ. Саашадаа энэ харалга үргэлжэлүүлэгдэжэ, номин тунгалаг Байгал далайгаа аюулан хамгаалха хэмжээ ябуулгануудаа улам үргэдхэхэ, эдэбхитэйгээр хабаадалсахыемнай үряална.

Т. БАДМАИН.

ИЛАГШАНЬ ТОДОРООДУЙ

Улаан-Удэ хотын түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн мүрысөөндэ хабаадагшад хойшолуулагдаһан, мүн наадагдаагүй партинуудаа үнгэргэбэ. Шатарай ветерануудай нэгэн Валерий Залкинд үнгэргөөгүй наадануудаа үргэлжэлүүлхэ болобо. Анатолий Раднаев, технологическа институдай студентнэр Геннадий Шабаганов, Тумэн Пурбуев гэгшэдые шүүнов, Михаил Бордонов гэгшэдые шүүһэн, Шабаганов, Данилова, Залкинд гэгшэдтэй тэнцэһэн байба. Тиигэжэ Тулохонов 8-һаа 5,5 очкотой болобо.

Шатарай нүгөөдэ ветеран Базаржаб Сампилов Балханов Шагдыров хоёрые шүүбэ. Мүнөө тэрэ 6-һаа 4,5, Николай Данилов 9-һөө 7 очкотой болонхой.

Л. ГАРМАЕВА.

ШЭНЭ ХОЛБООН БИИ БОЛОХОНЬ

Спортын хүдэлөөндэ хубилган шэнэдхэлгэ нэбтэрүүлхэ гэһэн асуудал олон хүн зонние һонирхуулна. Сэхыень хэлэхэдэ, шиидхэгдэхэ хэмжээ ябуулганууд эндэ олон. «Футбол болон спортын бусад наадануудай зүйлнүүдые хүтэлбэрилгэ нарижуулан һайжаруулха ба спортын гол зүйлнүүдэй команданууд болон спортсменүүдые хангаха ябадалые гуримшуулха талаар нэмэлтэ хэмжээнүүд тухай» гэһэн тогтоол СССР-эй Министрнүүдэй Совет, ВЦСПС болон ВЛКСМ-эй ЦК баталан абаба.

СССР-эй Гүрэнэй комитедэй болон ороной футболой федерациин дурадхалаар СССР-эй футболой холбоон байгуулагдаха болобо. Тус холбоондо мэдээжэ мэргэжэлтэд, судьянар, тренернүүд болон спортсменүүд дэбкүүлэгдэхэ юм. Холбооной хүтэлбэрилэгшэд бухы хүдэлмэриеэ гүрэнэй спортын комитедтэй спортын ниитын эмхинүүдтэй харилсаа холбоотойгоор ябуулха, эмхидхэхэ ёһотой.

Футболой холбооной гол зорилгонь хадаа орон дотороо футболой хүдэлмэри улам хүгөөхэ, олон хүн зонние хабаадүүлха болоно.

Союзка болон автономито республикануудай Министрнүүдэй Соведүүд, арадай депутадуудай хизаарай, областьнуудай, автономито республикануудай гүйсэдхэхэ комитедүүдэй профсоюзуудай соведүүдтэй, комсомолой комитедүүдтэй сүг хамта бии байгаа спортивна түхеэрэлгэ, физкультурно-элүүржүүлгын предприятинуудтахи футболой талмай, хүүгэдэй городогуудые шэнэлхэ, һэльбэн заһабарилха талаар нэмэлтэ хэмжээнүүдые хараалхыень тогтоол дотор дурадхагдана.

(ТАСС).

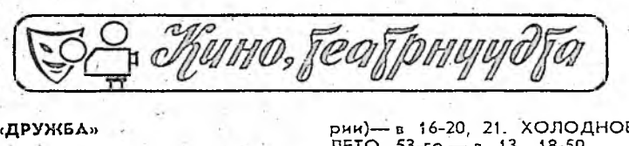

«ДРУЖБА»
ОГОНЬ, ВОДА, И МЕДНЫЕ ТРУБЫ...— в 9-40, СЛЕДОПЫТ — в 11-20, 15, 17, 21 (удл.), ЦЫГАНКА АЗА — в 13, 19.

«ПРОГРЕСС»
Красный зал — ФОТОГРАФИЯ С ЖЕНЩИНОЙ И ДИКИМ КАБАНОМ (до 16 лет)— в 9-30, 11-30, 13-30, 15-30, 17-30, 19-30, 21-30. Зеленый зал—ОНА И ДЬЯВОЛЫ (2 серии)— в 9-40, 12-20, 15, 17-40, 20-30.

«РОДИНА»
НУ, ПОГОДИ!—в 9-30, 10-50. ТАНЦОР ДИСКО(2 серии)— в 12-20, 21. ПРАВОСУДИЯ (2 серии)— в 15, ЦВЕТОК В ПЫЛИ (2 серии)— в 18,

«ЭРДЭМ»
ТРЕТИЙ ДРАКОН — в 9-40, 11-10, 12-40, 14-20, РАЗ НА РАЗ НЕ ПРИХОДИТСЯ — в 16, 17-40, 19-40, 21-40.

«ОКТЯБРЬ»
СКАЗКА О ГРОМКОМ БАРАБАНЕ — в 9-40, ШАНТАЖИСТ — в 11-20, 14-40; ЗАБЫТАЯ МЕЛОДИЯ ДЛЯ ФЛЕЙТЫ (2 серии)— в 16-20, 21. ХОЛОДНОЕ ЛЕТО 53-го — в 13, 18-50.

ВИДЕОЗАЛ (Дворец бракосочетаний, ул. Ербанова, 12).
МУЛЬТФИЛЬМЫ — в 10, ДОМ С ПРИВИДЕНИЯМИ — в 11-20, ВСЕ ПРОТИВ ОДНОГО (2 серии, до 16 лет)— в 15-10.

«ВОСТОК»
МАУГЛИ — в 15-30, ЕСЛИ ТЫ НЕ СО МНОЙ (2 серии)— в 18, 21.

«БАЙКАЛ»
КОРДЕБАЛЕТ — в 18-30, 21.

«АРШАН»
ВСЕ ПОБЕЖДАЕТ ЛЮБОВЬ — в 19, 20-40.

ПАРК КУЛЬТУРЫ им. ОРЕШКОВА
ЗОЛОТОЙ КЛЮЧИК — в 10, 13, 15.

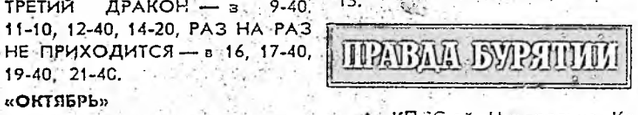

△ КПСС-эй Центральна Комитедтэ.

△ СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ.

△ «Хэлсээнэй үндэһөөр»— П. Коцюбын статья.

△ Түрүүшынхиеэ мэдээсэнэбди. «Асбест» эршэеэ шангадхана»— В. Чулиин статья.

△ «Үбһэ хуряалга-88».

△ «Хурдадхалгын нөөсэ арга боломжонууд».

△ Уховамгайгаар ажахые эрхилэлгэ. «Һарлаг, морин — хадаа Ахын найдабари»— С. Помишинай статья.

△ Анхарагты: түрүү дүй дүршэл. «Һугадаа хабшуулаад»— Д. Санжиевай статья.

△ Шиидхэгдээгүй асуудалнууд, һанамжанууд. «Эрхэгүй хүтэлбэрилэгшэд»— А. Машковичын статья.

△ Тосхоной «улаан байшан». «Бэелүүлэгдэхэ ёһотой аад»—Л. Зандановагай статья.

△ Уласхоорондын шэнжэлэл.

△ Хилын саанаһаа.

△ Тодорхойгоор хөөрэнэбди. «Сагай уларилай бэрхэшээлнүүдтэ эсэргүүсэн»— Н. Угрюмовай статья.

△ Юридическэ һуралсал. «Ондоо ажалда оруулба»— К. Будаевай статья.

△ «Үхибүүдэй яармагта»— Г. Шелкуновагай тэмдэглэл.

△ Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд.

Сэнэир экран

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 7.30—«120 минута». 9.35—«Гражданский иск»— уран һайханай фильм. 2-дохи сери. 10.40 — «Хүхюун стартнууд». 11.20— Шэнэ һонин (11.30 хүрэтэр). 16.30— Шэнэ һонин. 16.45— Хубилган шэнэдхэлгын прожектор. 16.55 — Карелиин телестудиин программа. 17.55 — Үхибүүдтэ ангуудай гүлгэд тухай. **Улаан-Удэ.** 18.25— Байгал. **Москва.** 18.45— Фольклорой уласхоорондын фестиваль. 19.55—«Мүнөөдэр — түби. дэлхэй дээрэ». 20.05— Литературно-уран һайханай видеоканал. 22.00— Время. 22.35— Хубилган шэнэдхэлгын прожектор. 22.45 — Литературно-уран һайханай видеоканалай үргэлжэлэл. 01.20 — Шатараар СССР-эй чемпионат.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00— Үглөөнэй гимнастика. 9.20— Энэдхэг хатар. 10.00— Мультфильм. 10.30— Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 10.50, 12.35— Француз хэлэн. 11.20— «Лето с Катей»— үхибүүдтэ фильм. 3-дахи, 4-дахи, 5-дахи сери. 13.05—«Гонка века»— уран һайханай фильм. 14.35— Баримтата фильмүүд. 15.10— Шэнэ һонин. 15.20—«Огненные дороги» — уран һайханай фильм. **Улаан-Удэ.** 18.25— Байгал. **Москва.** 18.45— Фольклорой уласхоорондын фестиваль. 19.55—«Мүнөөдэр — түби. дэлхэй дээрэ». 20.05— Литературно-уран һайханай видеоканал. 22.00— Время. 22.35— Хубилган шэнэдхэлгын прожектор. 22.45 — Литературно-уран һайханай видеоканалай үргэлжэлэл. 01.20 — Шатараар СССР-эй чемпионат.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД:
индекс 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИЩВИЛИ, 23, редактор —2-50-96, приемная —2-54-54, зам. редактора —2-68-08, зам. редактора —2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат —2-66-76; отделы: партийной жизни —2-60-91, пропаганды —2-56-23, промышленности и строительства — 2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта —2-69-58, культуры и школ —2-60-61, 2-57-63, информации — 2-34-05, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская — 2-33-61, выпускающие — 2-35-95, собственные корреспонденты: п. Баргузин — 91-1-44, п. Кырен — 91-7-18, Северобайкальск — 35-73, п. Хориск —55-6-99.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 1. Н-04633. Заказ № 188. Индекс